

Metafizica tuburilor

Amélie Nothomb

La început nu era nimic. Iar nimicul nu era nici gol, nici pustiu și nu avea nevoie de nimic în afară de sine însuși. Și a văzut Dumnezeu că este bine. Pentru nimic în lume nu ar fi creat ceva. Nimicul nu doar că-i era prielnic: mai mult, îl copleșea.

Dumnezeu avea ochii veșnic deschiși și ficși. Dacă ar fi fost închiși, nu s-ar fi schimbat nimic. Nu era nimic de văzut, iar Dumnezeu nu privea la nimic. Era plin și dens ca un ou tare, cu care se mai asemăna prin nemișcare și rotunjime.

Dumnezeu era satisfacția desăvârșită. Nu voia nimic, nu aștepta nimic, nu percepea nimic, nu refuza nimic și nimic nu-l interesa. Viața era deplinătate până acolo încât nu mai era viață. Dumnezeu nu trăia, ci exista.

Pentru el, propria-i existență nu avusese vreun început perceptibil. Primele fraze ale unora dintre marile cărți sunt atât de discrete încât le uiți pe dată și ai impresia că ești prins în lectură de la începutul vremurilor. Tot astfel, era cu neputință să-ți dai seama când anume începuse Dumnezeu să existe. Parcă ar fi existat dintotdeauna. Dumnezeu nu avea limbaj, deci nu avea nici gândire. Era sațietate și eternitate. Totul dovedea cum nu se poate mai bine că Dumnezeu era Dumnezeu. Iar această evidență nu avea nici o importanță, fiindcă lui Dumnezeu nu-i păsa câtuși de puțin că e Dumnezeu.

Ochii ființelor vii posedă cea mai uimitoare dintre proprietăți: privirea. Ceva mai neobișnuit nici că există. Despre urechile vietăților nu se spune că au o „ascultare”, nici despre nările lor că au o „mirosire” sau o „adulmecare”

Ce este privirea ? Cu neputință de spus. Nici un cuvânt nu se poate apropia de strania-i esență. Și totuși, privirea există. Ba chiar puține sunt realitățile care există în asemenea măsură.

Ce deosebește ochii care au o privire de cei care nu o au? Această deosebire poartă un nume: viața. Viața începe acolo unde începe privirea.

Dumnezeu nu avea privire.

Singurele ocupații ale lui Dumnezeu erau deglutiția, digestia și, ca o consecință directă, excreția. Aceste activități vegetative treceau prin corpul lui Dumnezeu fără ca el să prindă de veste. Hrana,

mereu aceeași, nu era destul de tentantă ca să o bage în seamă. Nici băutura nu avea alt statut. Dumnezeu deschidea toate orificiile necesare pentru ca alimentele solide și lichide să treacă prin el.

Este și motivul pentru care, în acest stadiu al dezvoltării lui, îl vom numi pe Dumnezeu „tubul”.

Există o metafizică a tuburilor. Cu privire la furtunuri, Slawomir Mrozek a scris cuvinte despre care nu se știe dacă sunt tulburător de adânci sau minunat de hazlii. Poate că sunt și una, și alta: tuburile sunt stranii combinații de plin și de gol, materie găunoasă, o membrană de existență ce protejează un fascicul de inexistență. Furtunul este versiunea flexibilă a tubului: deși e moale, rămîne la fel de enigmatic. Dumnezeu avea suplețea furtunului, dar rămînea rigid și inert, confirmându-și astfel natura de tub. Se bucura de serenitatea absolută a cilindrului. Filtra universul și nu reținea nimic.

Părinții tubului erau neliniștiți. Chemară medici să se aplece asupra cazului acestui segment de materie care nu părea să trăiască.

Doctorii îl întoarseră pe o parte și pe alta, îi dădură palme peste unele articulații ca să vadă dacă are mecanisme reflexe și constatară că nu avea. Ochii tubului nici nu clipiră când clinicienii îl examinară cu o lampă.

— Copilul ăsta nu plînge niciodată și nu se mișcă niciodată. Un sunet nu-i iese din gură, ziseră părinții.

Medicii diagnosticară o „apatie patologică”, fără să-și dea seama că era o contradicție în termeni:

— Copilul dumneavoastră este o legumă. E foarte îngrijorător.

Părinții se simțiră ușurați auzind ceea ce li se păru a fi o veste bună. O legumă însemna viață.

— Trebuie spitalizat, decretară doctorii.

Părinții nu luară în seamă acest imperativ. Aveau deja doi copii care aparțineau speciei umane: nu găseau că ar fi inacceptabil să mai aibă, pe deasupra, și o progenitură vegetală. Ba chiar erau aproape înduioșați.

Îl numiră cu delicatețe „Planta”.

Aici se înșelau cu toții. Căci plantele, inclusiv legumele, deși au o viață imperceptibilă pentru ochiul omenesc, au totuși o viață. Freamătă la apropierea furtunii, plâng de bucurie în revărsatul zorilor, îmbracă o platoșă de dispreț când sunt agresate și se prind în dansul celor șapte văluri¹ când vine vremea polenizării. Că au o privire nu încapă îndoială, deși nimeni nu știe unde le sînt pupilele.

Pe când tubul era pură pasivitate. Nimic nu-l afecta, nici schimbarea vremii, nici căderea nopții, nici sumedenia de mici emo-

---

¹ În cultura occidentală, dansul celor șapte văluri, simbol al seducției feminine în care se împletesc ingenuitatea, capriciul și cruzimea, îi este atribuit Salomeei, fiica Irodiadei. La îndemnul mamei sale, aceasta a cerut în schimbul dansului care i-a fascinat pe Irod și oaspeții săi capul profetului Ioan Botezătorul (n.t.).

ții ale fiecărei zile, nici marile, inefabilele mistere ale tăcerii.

Cutremurele de pământ săptămânale din Kansai, care-i făceau să plângă de spaimă pe cei doi frați mai mari, nu aveau nici o putere asupra lui. Scara Richter era pentru alții, într-o seară, un seism de 5,6 grade zgudui muntele pe care trona casa; plăci din tavan s-au prăbușit peste leagănul tubului. Când l-au scos de dedesubt, era nepăsarea întruchipată: ochii lui îi pironeau fără să-i vadă pe neciopliții care veniseră să-l deranjeze sub dărâmături, unde îi era cald și bine.

Părinții erau amuzați de impasibilitatea Plantei lor și hotărâra să o pună la încercare. Aveau să nu-i mai dea să bea și să mănânce până când nu cerea singură: în felul acesta, până la urmă avea să fie silită să reacționeze.

Își găsiră însă nașul: tubul acceptă inaniția așa cum le accepta pe toate, fără umbră de dezaprobare sau asentiment. A mânca sau a nu mânca, a bea sau a nu bea pentru el erau totuna: a fi sau a nu fi, aceasta nu-i era întrebarea.

La capătul celei de-a treia zile, înfricoșați, părinții îl examinară: slăbise un pic, iar buzele-i întredeschise erau uscate, însă nu părea să se simtă mai rău. Îi administrară un biberon cu apă îndulcită pe care-o înghiți fără tragere de inimă.

— Copilul ăsta ar fi murit fără să se plângă, spuse mama cu groază.

— Să nu le spunem medicilor, zise tatăl. Ne-ar considera niște sadici.

În realitate, părinții nu erau sadici, ci doar înspăimîntați să constate că odraslei lor îi lipsea instinctul de supraviețuire. Le trecu prin minte și ideea că bebelușul nu era o plantă, ci un tub, dar alun-gară pe dată acest gând insuportabil.

Prin natura lor, părinții nu-și prea făceau griji, așa că uitară episodul înfometării. Aveau trei copii: un băiat, o fată și o legumă. Diversitatea asta le plăcea cu atât mai mult cu cât cei doi frați mai mari nu mai conteneau să alege, să sară, să țipe, să se ciondănească și să născocească alte și alte prostii: trebuiau să fie tot timpul pe aproape ca să-i supravegheze.

Cel puțin cu ultimul nu aveau asemenea griji. Puteai să-l lași zile întregi fără baby-sitter: seara, îl găseai în aceeași poziție ca și dimineața, îi schimbai scutecele, îl hrăneai, și-atâta tot. Un pește roșu într-un acvariu le-ar fi dat mai multă bătaie de cap.

Unde mai pui că, dincolo de lipsa privirii, tubul avea o înfățișare normală: era un bebeluș frumos, liniștit, pe care-l puteai arăta musafirilor fără să roșești. Ceilalți părinți erau chiar invidioși.

De fapt, Dumnezeu era întruparea forței de inerție – cea mai puternică dintre forțe. Dar și cea mai paradoxală dintre forțe: ce poate fi mai bizar decât puterea de nestăvilire emanată de ceea ce nu se mișcă? Forța de inerție este puterea larvarului. Când un popor refuză un progres ușor de înfăptuit, când un vehicul împins de zece bărbați nu se urnește din loc, când un copil lânzește în fața televizorului ceasuri întregi, când o idee a cărei inutilitate a fost dovedită continuă să facă rău, descoperi, stupefiat, îngrozitoarea putere a neclintirii. Asta era puterea tubului.

Nu plângea niciodată. Nici măcar la naștere nu plânsese și nu scosese vreun sunet. Fără îndoială, lumea nu-i părea nici tulburătoare, nici emoționantă.

La început, mama încercase să-i dea sân. Nici o luminiță nu se aprinsese în ochii bebelușului la vederea țâței hrănitore: rămase cu nasul în ea, fără să facă nimic. Contrariată, mama îi strecură sfîrcul în gură. Dumnezeu abia catadicsi să sugă. Mama hotărî atunci să nu-l alăpteze. Avea dreptate; biberonul se potrivea mai bine cu natura lui de tub, care se recunoștea în acest recipient cilindric, pe cînd rotunjimea mamară nu-i sugera nici o legătură de rudenie. Ca urmare, mama îl hrănea de câteva ori pe zi cu biberonul, fără să știe că asigura astfel conexiunea între două tuburi. Alimentarea lui Dumnezeu ținea de munca instalatorului.

„Totul curge”, „totul e mișcare”, „nu te scalzi niciodată de două ori în același râu” etc. Bietul Heraclit și-ar fi luat singur zilele dacă l-ar fi întâlnit pe Dumnezeu, care era negarea viziunii sale fluide asupra universului. Dacă tubul ar fi posedat vreo formă oarecare de limbaj, i-ar fi replicat gînu datorului din Efes: „Totul încremenește”, „totul e inerție”, „te scalzi întotdeauna în aceeași baltă” etc.

Din fericire, nici o formă de limbaj nu este posibilă fără ideea de mișcare, care este unul dintre motoarele inițiale ale acestuia. Iar fără limbaj nu este posibilă nici un fel de gândire. Conceptele filozofice ale lui Dumnezeu nu puteau fi, așadar, nici gândite, nici comunicate: ca atare, nu puteau face rău nimănui, ceea ce era bine, fiindcă

asemenea principii ar fi șubrezit moralul umanității pentru multă vreme.

Părinții tubului erau de naționalitate belgiană. În consecință, Dumnezeu era belgian, ceea ce explica destule dezastre încă de la începutul vremurilor. Faptul nu are cu nimic surprinzător în sine: Adam și Eva vorbeau în flamandă, lucru dovedit științific cu câteva secole în urmă de un preot belgian.

Tubul găsisese o rezolvare ingenioasă a disputelor lingvistice naționale: nu vorbea, nu zisese niciodată nimic, ba chiar nu scosese niciodată cel mai mic sunet.

Însă nu atât muțenia, cât imobilitatea sa îi neliniștea pe părinți, împlini un an fără să fi apucat să schițeze prima mișcare. Ceilalți copilași erau la primii lor pași, la primele surâsuri, făceau și ei ceva pentru prima oară. Dumnezeu înfăptuia în continuare primul său absolut nimic.

Lucrul era cu atât mai straniu cu cât Dumnezeu creștea. Creșterea lui era perfect normală. Numai creierul nu ținea pasul. Părinții îl priveau perplecși: în casa lor exista un neant care ocupa din ce în ce mai mult loc.

Curînd, leagănul deveni prea mic. Trebuiră să transplanteze tubul în pătuțul de tip țarc care fusese folosit și de fratele și sora lui.

— Poate că schimbarea o să-l trezească, nădăjdui mama.

Schimbarea nu a schimbat nimic.

Încă de la începutul universului, Dumnezeu dormea în camera părinților. Nu-i stingherea absolut deloc. Și o plantă ornamentală ar fi fost mai zgomotoasă decît el. Nici măcar nu se uita la ei.

Timpul este o invenție a mișcării. Cine nu se mișcă nu vede cum trece timpul.

Tubul nu avea nici urmă de conștiință a duratei, împlini doi ani la fel cum ar fi împlinit două zile sau două secole. Tot nu-și schimba-se poziția, și nici nu încercase măcar să și-o schimbe: rămânea culcat pe spate, cu brațele de-a lungul corpului, ca un minuscul gizant.

Mama îl luă atunci de subțiori ca să-l ridice în picioare; tatăl îi puse mînuțele pe zăbrelele pătuțului ca să știe că trebuie să se țină de ele. Dădură drumul edificiului astfel obținut: Dumnezeu căzu pe spate și își continuă netulburat meditația.

— Are nevoie de muzică, zise mama. Copiilor le place muzica.

Mozart, Chopin, discurile cu *101 Dalmațieni*, Beatlesii și cântările de *shaku hachi*¹ se soldară cu o egală lipsă de reacție din partea sensibilității lui.

Părinții renunțară să mai facă un muzician din el. De altfel, renunțară să mai facă din el o ființă omenească.

Privirea este o alegere. Cel care privește decide să se fixeze asupra unui anumit lucru și, inevitabil, să nu mai dea atenție restului câmpului vizual. Tocmai de aceea, privirea, esența vieții, este în primul rând un refuz.

A trăi înseamnă a refuza. Cel care acceptă totul nu trăiește în mai mare măsură decât gaura de la chiuvetă. Ca să trăiești, trebuie să fii capabil să nu mai pui pe același plan, deasupra ta, două lucruri: mama și tavanul.

Trebuie să-l refuzi pe unul din ele și să alegi să te interesezi fie de mamă, fie de tavan. Singura alegere proastă este absența unei alegeri.

Dumnezeu nu refuzase nimic pentru că nu alesese nimic. De aceea, nici nu trăia.

În clipa când se nasc, bebelușii țipă. Acest urlat de durere este deja o revoltă, iar această revoltă este deja un refuz. De aceea, viața începe în ziua când te naști, și nu înainte, orice-ar spune alții.

Tubul nu emisese nici cel mai firav decibel atunci când venise pe lume.

Medicii stabiliseră totuși că nu era nici surd, nici mut, nici orb. Era doar o chiuvetă căreia îi lipsea dopul. Dacă ar fi putut vorbi, ar fi repetat fără întreruperi unul și același cuvânt: „da”.

Oamenii consacră un adevărat cult regularității. Le place să creadă că evoluția rezultă dintr-un proces normal și natural; specia umană ar fi guvernată de un soi de fatalitate biologică interioară care a determinat-o să renunțe la mersul în patru labe în jurul vârstei de un an sau să facă primii pași după câteva milenii.

Nimeni nu vrea să creadă în accidente. Acestea, expresie fie a

---

¹ Instrument tradițional japonez construit din bambus și asemănător flautului (n.t.).

unei fatalități exterioare, ceea ce e deja supărător, fie a întâmplării, ceea ce e și mai rău, sunt izgonite din imaginarul omenesc. Dacă cineva ar îndrăzni să spună: „Numai printr-un accident, pe la vârsta de un an, am făcut primii pași" sau „Numai printr-un accident, într-o bună zi, omul a făcut pe bipedul", ar fi socotit fără întârziere nebun.

Teoria accidentelor este inacceptabilă, deoarece dă de înțeles că lucrurile s-ar fi putut petrece și altfel. Oamenii nu admit ideea că unui copil în vârsta de un an s-ar putea să nu-i treacă prin minte să meargă pe picioarele lui; ar însemna să admită că și omului s-ar fi putut să nu-i treacă prin minte să meargă pe picioare. Și cine ar putea crede că o specie atât de strălucită ar fi putut să nu se gândească la așa ceva?

La doi ani, tubul nici măcar nu experimentase mersul patruped – și, de altfel, nici mișcarea. Nici sunetul nu-l experimentase vreodată. Adulții deduceau de aici că în evoluția lui se produsese un blocaj. În ruptul capului nu ar fi putut deduce că bebelușul nu avusese încă parte de un accident; fiindcă cine ar putea crede că, în lipsa accidentului, omul ar rămîne perfect inert?

Există accidente fizice și accidente mintale. Oamenii neagă hotărât existența acestora din urmă: despre ele nu se vorbește nicio dată ca despre un motor al evoluției.

Or, în devenirea omului, nu există nimic mai important decât accidentele mintale. Accidentul mintal este un fir de praf intrat din întâmplare în scoica creierului, în pofida protecției asigurate de cochiliile zăvorite ale cutiei craniene. Brusc, materia fragedă ce trăiește în adâncul craniului este tulburată, înnebunită, amenințată de lucrul acela străin care s-a strecurat înăuntru: scoica vegetând până atunci în tihnă declanșează alarma și caută un mijloc de apărare. Inventează o substanță minunată, sideful, cu care învelește particula intrusă pentru a și-o încorpora, și creează astfel perla.

Se poate întâmpla și ca accidentul mintal să fie secretat, de creierul însuși: acestea sunt accidentele cele mai misterioase și cele mai grave. Fără motiv, o circumvoluțiune de materie cenușie dă naștere unei idei teribile, unui gând înfricoșător – și, într-o secundă, liniștea minții s-a dus pe vecie. Virusul lucrează. Cu neputință să-l mai oprești.

Atunci, neavînd încotro, ființa iese din toropeala ei. Pentru înspăimântătoarea și neformulabila dilemă care o torturează, ea caută

și găsește mii de soluții nepotrivite, începe să meargă, să vorbească, adoptă câte și mai câte atitudini inutile prin care nădăjduiește să o scoată cumva la capăt.

Nu numai că nu o scoate la capăt, dar își mai și înrăutățește situația. Cu cât vorbește mai mult, cu atât înțelege mai puțin, iar cu cât merge mai mult, cu atât bate mai mult pasul pe loc. Foarte repede, își va regreta viața larvară, însă nu va îndrăzni să o recunoască față de sine.

Și totuși, există ființe care nu se supun legii evoluției și nu se confruntă cu nici un accident fatal. Acestea sunt legumele clinice. Medicii se apleacă asupra cazului lor. În realitate, ele sunt ceea ce noi am vrea să fim. Și, dimpotrivă, viața ar trebui văzută ca o proastă funcționare.

Era o zi ca toate celelalte. Nu se întâmplase nimic deosebit. Părinții își exercitau meseria de părinți, copiii își executau misiunea de copii, tubul se concentra asupra vocației sale cilindrice.

Și totuși, a fost ziua cea mai importantă din istoria lui. Ca atare, nu i s-a păstrat nici o urmă. Tot așa cum nu s-a păstrat nici o mărturie despre ziua în care omul a stat în picioare pentru prima dată sau despre cea când a înțeles, în sfârșit, moartea. Evenimentele cruciale ale omenirii au trecut aproape neobservate.

Brusc, casa prinse să răsunе de urlete, înmărmurite la început, mama și guvernanta încercară să afle care era originea țipetelor. Intrase o maimuță în casă? Scăpase vreun nebun de la balamuc?

În disperare de cauză, mama se duse să se uite în camera ei. Și ce văzu acolo o năuci: Dumnezeu ședea în pătuțul lui și urla atâta cât poate urla un copilăș de doi ani.

Mama se apropie de scena mitologică: nu mai recunoștea ceea ce, doi ani la rând, constituise o priveliște atât de liniștitoare. Copilășul își ținuse dintotdeauna ochii larg deschiși și fișși, astfel încât culoarea lor verde-cenușie fusese ușor de identificat; acum, pupilele îi erau complet negre, negre ca un peisaj pârjolit.

Ce putuse fi atât de puternic încât să ardă ochii aceia deschiși la culoare și să-i facă negri ca tăciunele? Ce lucru atât de groaznic se putuse întâmpla încât să-l trezească dintr-un somn așa de lung și să-l transforme în mașina aceea de scos țipete?

Exista o singură certitudine: copilul era furios. O mânie cumplită îl smulsese din torpoare și, cu toate că nimeni nu-i cunoștea originea, motivul trebuia să fi fost foarte grav, având în vedere proporțiile ei.

Fascinată, mama veni să-și ia odrasla în brațe. Trebuie să o lase imediat în pătuț, întrucât dădea din mâini și din picioare, lovind-o.

Dădu fuga în casă strigând: „Planta nu mai e o plantă!” Îl chemă pe tată să vină și el la locul evenimentului. Fratele și sora fură poftiți să se minuneze în fața sfintei mâini a lui Dumnezeu.

După câteva ore, acesta se opri din urlat, dar ochii îi rămaseră

tot negri de furie. Țintui cu o privire grea de supărare omenirea ce-l înconjura. Apoi, istovit de atâta proastă dispoziție, se lungi și adormi.

Familia aplaudă. Toți fură de părere că era o veste minunată. În sfârșit, copilul trăia.

Cum să explici această naștere la doi ani de la venirea pe lume?

Nici un medic nu putu să descopere cheia misterului. Era ca și cum copilul ar fi avut nevoie de doi ani suplimentari de sarcină extrauterină pentru a deveni operațional.

Bine, dar de ce atâta mânie? Singura cauză care putea fi întrezărită era accidentul mintal, în creierul lui apăruse ceva ce i se păruse de nesuportat.

Și, într-o secundă, materia cenușie începuse să lucreze. Influxuri nervoase străbătuseră boțul acela de carne. Corpul făcuse primele mișcări. Tot astfel, cele mai mari imperii se pot prăbuși din motive imposibil de cunoscut. E de-ajuns un bobîrnac, și minunății de prunci nemișcați precum stanele de piatră se preschimbă în fiare care nu știu decât să zbiere. Uimitor este că familiile lor sunt încântate.

Sic transit tubi gloria,

Tatăl era surescitat de parcă i s-ar fi născut al patrulea copil.

Își sună mama, care locuia la Bruxelles.

— Planta s-a trezit! Ia un avion și vino!

Bunica spuse că trebuia să-și facă la croitor câteva taioare înainte să vină: era o femeie foarte elegantă. Astfel că vizita ei era amânată cu câteva luni.

Până una alta, părinții începeau să regrete leguma de odinioară. Lui Dumnezeu nu-i mai trecea mânia. Aproape că trebuiau să-i arunce biberonul, de frică să nu încaseze o lovitură.

Putea să se calmeze preț de câteva ceasuri, dar nu știa niciodată la ce trebuia să te așteți după aceea.

Noul scenariu era următorul: profitau de un moment când copilașul era liniștit pentru a-l lua și a-l pune în țarcul lui. Mai întâi rămânea ca năuc, contemplând jucăriile ce-l înconjura. Încet-încet, îl cuprindea o mare nemulțumire, își dădea seama că acele obiecte existau dincolo de el, fără să aibă nevoie de domnia lui. Asta nu-i era pe plac, așa că se puneă pe țipat. Pe de altă parte, observase că părinții și sateliții lor produceau cu ajutorul gurii sunete articulate foarte

precise: prin acest procedeu păreau să controleze lucrurile, să și le anexeze.

Ar fi vrut să facă și el așa. Să dai nume întregului univers nu era oare una dintre principalele prerogative divine? Arăta atunci cu degetul spre o jucărie și deschidea gura pentru a o aduce la existență, dar sunetele pe care le producea nu alcătuiau înlănțuiri coerente. Era din cale-afară de surprins, pentru că se simțea perfect capabil să vorbească. După ce-și revenea din uimire, considera că o asemenea situație era umilitoare și insuportabilă. Se mânia și începea să-și reverse furia prin urlate.

Iată care era sensul țipetelor sale: – Voi vă mișcați buzele și iese limba! Eu le mișc pe ale mele și nu iese decât zgomot! Așa o nedreptate e cu neputință de îndurat! Am să răcnesc până când răcnetele mele or să se prefacă în cuvinte!

Și iată care era interpretarea mamei: – Să fii încă un bebeluș la doi ani nu-i ceva normal, își dă seama de întârzierea lui și se enervează.

Fals: Dumnezeu nu era câtuși de puțin în întârziere. Cine zice întârziere zice comparație. Dumnezeu nu se compara. Simțea în el o putere de uriaș și se scandaliza descoperind că nu este în stare să o folosească. Gura nu voia să-l asculte. Nu se îndoia nici o clipă de dumnezeirea lui și era indignat că propriile-i buze nu păreau să fie la curent.

Mama se apropia de el și rostea răspicat cuvinte simple:

— Tati! Mami!

Dumnezeu era furios că mama îi propune imitații atât de prostesți: adică nu știa cu cine are de-a face? El era stăpânul limbajului! Niciodată nu se va înjosi să repete „Mami” și „Tati”. Ca să se răzbune, urla mai dihai ca înainte.

Treptat, părinții începură să-l pomenească pe copilul lor de odinioară. Făcuseră oare un schimb avantajos? Înainte aveau o odraslă liniștită și misterioasă, iar acum vedeau că au un pui de doberman.

— Îți mai aduci aminte ce drăguță era Planta, cu ochii ei mari și senini ?

— Și cum ne mai odihneam noaptele! Somnul lor se dusese pe apa sîmbetei: Dumnezeu era insomnia întruchipată. Abia dacă dormea două ceasuri pe noapte. Și cum nu mai dormea, cum își

manifesta mânia prin țipete.

— Hai, ajunge! îl dojenea tatăl. Știm că ți-ai petrecut doi ani de zile moțâind. Totuși, nu-i un motiv ca să nu mai lași pe nimeni să doarmă.

Dumnezeu se purta ca Ludovic al XIV-lea: nu suporta ca lumea să doarmă dacă el nu dormea, să mănânce dacă el nu mânca, să se plimbe dacă el nu se plimba și să vorbească dacă nu vorbea și el, în special ultimul lucru îl scotea din minți.

Medicii nu au înțeles noua stare, cum nu o înțeleseseră nici pe cea dinainte: „apatia patologică” se transformase în „iritabilitate patologică” fără ca nici o analiză să explice diagnosticul. Preferară să recurgă la un fel de înțelepciune populară:

— Asta-i ca să compenseze cei doi ani dinainte. Copilul dumneavoastră are să se calmeze pînă la urmă.

„Dacă nu cumva apuc să-l arunc pe geam pînă atunci”, își zicea mama exasperată.

Taioarele bunicii fură terminate. Bunica le puse într-o valiză, trecu pe la coafor, apoi luă avionul Bruxelles – Osaka. În 1970, acesta făcea cursa cam în douăzeci de ore.

Părinții o așteptau la aeroport. Nu se mai văzuseră din 1967: fiul fu îmbrățișat, nora, complimentată, iar Japonia, admirată.

Pe drumul spre munte, vorbiră despre copii: cei doi mai mari erau minunați, al treilea, în schimb, era o problemă. „Ne-am săturat de el!”

Bunica îi asigură că totul avea să se rezolve.

Frumusețea casei o fermeca. „Ce poate fi mai japonez?”, exclamă ea privind sala de *tatami* și grădina care, în acel februarie, îmbrăca deja strai alb sub prunii în floare.

Pe cei doi copii mai mari nu-i mai văzuse de trei ani de zile. Se minună auzind că băiatul are 7 ani, iar fetita – 5. Ceru atunci să fie prezentată celui de-al treilea copil, pe care nu-l mai văzuse niciodată.

Nimeni nu voi să o însoțească în bîrlogul monstrului: „E prima pe stînga, nu ai cum să nu nimerеști”. Din depărtare, se auzeau urlate răgușite. Bunica luă ceva din geanta ei de voiaj și pași vitejește spre arenă.

Doi ani și jumătate. Țipete, furie, ură. Lumea este inaccesibilă pentru mâinile și glasul lui Dumnezeu. Jur-împrejur, zăbrellele pătuțului. Dumnezeu e întemnițat. Ar vrea să facă rău și nu poate. Se

răzbună pe cearșaf și plapumă, pe care le lovește crunt cu picioarele.

Deasupra, tavanul cu fisurile pe care le știe pe de rost. Nu are alți interlocutori, așa că asupra lor își revarsă, urlând, disprețul. Evident, tavanul nici nu se sinchisește. Dumnezeu se enervează.

Brusc, un chip necunoscut și cu neputință de identificat îi umple întreg câmpul vizual. Ce să fie? O ființă omenească, un adult, de același sex ca și mama, pare-se. Odată depășit primul moment de surpriză, Dumnezeu își manifestă nemulțumirea horcăind prelung.

Chipul surâde. Dumnezeu știe: vor să-l amăgească. Nu ține. Își arată dinții. Din gura chipului curg cuvinte. Dumnezeu boxează cuvintele din zbor. Pumnii lui strânși izbesc sunetele și le fac K.O.

Dumnezeu știe că, după aceea, chipul va încerca să întindă mâna spre el. Are experiență: adulții își apropie tot timpul degetele de figura lui. Decide că va mușca arătătorul necunoscutei. Se pregătește.

Într-adevăr, o mână apare în câmpul său vizual, dar – stupoare! – ține între degete un baton albicios. Dumnezeu nu a văzut niciodată așa ceva și uită să mai țipe.

— E ciocolată albă din Belgia, îi spune bunica copilașului pe care îl descoperă.

Dintre toate aceste cuvinte, Dumnezeu nu înțelege decât „alb”: știe, l-a văzut în lapte și pe pereți. Celelalte vocabule, „ciocolată” și mai ales „Belgia”, sunt de nepătruns. Între timp, batonul i-a ajuns în dreptul gurii.

— E de mâncat, spune glasul. Mâncat: Dumnezeu știe. E un lucru cu care se îndeletnicește adesea. Mâncat înseamnă biberonul, piureul cu bucățele de carne, banana terciuită cu măr ras și sucul de portocale.

Mâncatul miroase. Batonul albicios are un miros pe care Dumnezeu nu-l știe. Miroase mai bine decât săpunul sau alifia. Lui Dumnezeu îi e frică și poftă în același timp. Se strâmbă de dezgust și salivează de dorință.

Într-o tresărire de curaj, apucă noutatea cu dinții și o mestecă, dar nu e nevoie, se topește pe limbă, îi căpтуșește cerul gurii, i-o umple toată – și minunea se întâmplă.

Voluptatea îi urcă la cap, îi sfredelește creierii și face să răsună înăuntru un glas pe care nu l-a mai auzit pînă acum:

— Sunt eu! Eu trăiesc! Eu vorbesc! Eu nu sunt nici „el”, nici

„dînsul”, sunt eu! NU ai să mai spui „el” ca să vorbești despre tine, ai să spui „eu”. Și tot eu îți sunt cel mai bun prieten: eu îți dăruiesc plăcerea.

Atunci m-am născut eu, la vârsta de doi ani și jumătate, în februarie 1970, în munții din Kansai, în satul Shukugawa, sub ochii bunicii mele dinspre tată, prin harul ciocolatei albe.

Glasul, care de atunci nu a mai tăcut niciodată, continuă să vorbească în capul meu:

— E bun, e dulce, se topește-n gură, mai vreau!

Am mușcat iar din baton, mormăind.

— Plăcerea e o minune care mă învață că eu sunt eu. În eu își află sălaș plăcerea. Plăcerea sunt eu: de fiecare dată când va exista plăcere, voi exista și eu. Nici plăcere fără mine, nici eu fără plăcere!

Batonul dispărea în mine, îmbucătură cu îmbucătură. Glasul urla din ce în ce mai tare în capul meu:

— Trăiască eu! Sunt nemaipomenită ca voluptatea pe care eu o simt și eu am inventat-o! Fără mine, ciocolata asta e o bucată de nimic, în gura mea, se transformă însă în plăcere. Are nevoie de mine.

Gândurile acestea se traduceau prin eructații sonore din ce în ce mai entuziaste. Găseam niște ochi cât toate zilele, bâțaiam din picioare de fericire. Simțeam că lucrurile se întipăreau într-o porțiune moale a creierului meu care păstra câte o urmă din toate.

Bucată cu bucată, ciocolata intrase în mine. Mi-am dat atunci seama că la capătul răposatei bunătăți se afla o mână și că la capătul acelei mâini se afla un corp, iar deasupra lui, un chip binevoitor. În mine, glasul zise:

— Nu știi cine ești, dar având în vedere ce mi-ai adus de mâncare, ești o ființă de treabă.

Cele două mâini îmi ridicară trupul din pătuț și m-am trezit în niște brațe necunoscute.

Părinții mei văzură stupefiați cum bunica venea cu zâmbetul pe buze, ducând în brațe o copilă cuminte și mulțumită.

— V-o prezint pe buna mea prietenă, spuse ea triumfătoare.

M-am lăsat trecută din brațe în brațe cu bunătate. Tata și mama nu-și mai reveneau după metamorfoză: erau fericiți, dar și vexați. O descusură pe bunică.

Ea se feri cu strășnicie să le dezvăluie natura armei secrete la

care apelase. Preferă să lase să plutească o undă de mister. O bănuiră că ar avea daruri demonologice. Nimeni nu prevăzuse că fiara avea să-și aducă aminte de exorcizare.

Albinele știu că numai mierea le dă larvelor poftă de viață. Ele nu ar aduce pe lume niște lucrătoare atât de înfocate pentru a le hrăni cu piure și cu bucățele de carne. Mama avea teoriile ei despre zahăr, pe care-l socotea vinovat de toate suferințele omenirii. Și totuși, numai datorită „otrăvii albe” (cum îi spunea ea) are un al treilea copil cu o dispoziție acceptabilă.

Eu una mă înțeleg. La vârsta de doi ani, ieșisem din torpoarea mea și descoperisem că viața e o vale a plângerii unde mănânci morcovi fierți cu pulpă de porc. Trebuie să fi avut sentimentul că fusesem dusă de nas. De ce să te mai dai de ceasul morții ca să te naști dacă nu tocmai pentru a cunoaște plăcerea? Adulții au acces la câte și mai câte soiuri de voluptăți, dar copilașilor numai bunățile le pot deschide porțile delectării.

Bunica îmi umpluse gura de dulceață: pe dată, animalul furios aflase că există o justificare pentru atâta neplăcere, că trupul și mintea sunt făcute pentru a te umple de bucurie și că, prin urmare, nu trebuie să fii supărat nici pe universul întreg, nici pe tine însuși fiindcă trăiești. Plăcerea a profitat de ocazie pentru a-și numi instrumentul: i-a spus „eu” – nume pe care l-am păstrat.

Există încă de foarte multă vreme o imensă categorie de imbecili care opun senzualitatea inteligenței, E un cerc vicios: se lipsesc de voluptate ca să-și dezvolte capacitățile intelectuale, ceea ce are ca rezultat o secătuire. Devin din ce în ce mai stupizi, ceea ce le întârește convingerea că sunt sclipitori – căci de la prostie încoace nu s-a inventat nimic mai potrivit pentru a-ți da impresia că ești inteligent.

Delectarea te face să te pleci cuprins de admirație în fața a ceea ce o face cu puțință, plăcerea deșteaptă mintea și o îndeamnă la agerime, dar și la profunzime. E o magie atât de puternică încât, în lipsa voluptății, ideea de voluptate e de-ajuns. O dată ce această noțiune există, ființa este salvată, frigiditatea triumfătoare se condamnă însă la preamărirea propriului neant.

Întâlnim prin saloane oameni care se laudă sus și tare că s-au lipsit de cutare sau cutare deliciu vreme de douăzeci și cinci de ani. Întâlnim, de asemenea, idioți fără pereche care își fac un titlu de glorie din faptul că niciodată nu ascultă muzică, nu deschid o carte

sau nu merg la cinematograf. Mai sunt și cei care speră să trezească admirația prin castitatea lor fără pată. Chiar că trebuie să se fâlească cu ea: atâta mulțumire vor avea și ei în viață.

Dăruindu-mi o identitate, ciocolata albă, îmi dăduse și o memorie: începînd din februarie 1970, îmi amintesc totul. La ce bun să-ți amintești lucruri care nu sunt legate de plăcere? Amintirea este unul dintre aliații absolut indispensabili ai voluptății.

O afirmație atât de exagerată precum „îmi amintesc totul” nu are nici o șansă să fie crezută de toată lumea. Nu contează. Fiind vorba de un enunț atât de puțin verificabil, nu văd deloc ce interes aș avea să fiu credibilă.

Fără îndoială, nu-mi amintesc grijile părinților, conversațiile lor cu prietenii etc. În schimb, nu am uitat nimic din ce merita ținut minte: verdele lacului în care am învățat să înot, mirosul grădinii, gustul alcoolului de prune încercat pe ascuns sau alte descoperiri intelectuale.

Înainte de ciocolata albă, nu-mi amintesc de nimic: trebuie să mă încred în mărturia apropiaților mei, reinterpretată prin grija mea. După aceea, informațiile mele sunt de primă mână: însăși mâna care scrie.

Am devenit genul de copilă la care visează părinții: deopotrivă cuminte și dezghețată, tăcută și prezentă, poznașă și chibzuită, entuziastă și metafizică, ascultătoare și independentă. Totuși, bunica și dulciurile ei nu au rămas în Japonia decît o lună: a fost însă de-a-juns. Noțiunea de plăcere mă făcuse operațională. Tata și mama se simțeau ușurați: după ce avuseseră doi ani o legumă, apoi șase luni o fiară turbată, aveau în sfârșit ceva mai mult sau mai puțin normal, începură să mă desemneze printr-un prenume.

A fost nevoie, ca să folosesc expresia consacrată, „să recuperez timpul pierdut” (eu una nu credeam că-l pierdusem): la doi ani și jumătate, o ființă omenească este datoare să meargă și să vorbească. Am început cu mersul, cum e obiceiul. Nu trebuia să muți munții din loc: te ridicai în picioare, te lăsai în față, te propteai într-un picior, pe urmă repetai pasul de dans cu celălalt.

Mersul era de o utilitate incontestabilă, îmi permitea să înaintez văzînd peisajul mai bine decît în patru labe. Și cine zice mers zice alergat: alergatul era o găselniță nemaipomenită care făcea cu putință toate evadările. Puteai să înhați un lucru și să fugi cu el

fără să te vadă nimeni. Mulțumită alergatului, cele mai condamnabile acțiuni rămâneau nepedepsite. A alerga era verbul tâlharilor de drumul mare și al eroilor în general.

Vorbitul ridica o problemă de etichetă : ce cuvânt să aleg mai întâi? Aș fi optat pentru o vocabulă necesară, precum „castană zaharisită” sau „pipi”, ori pentru una frumoasă, precum „pneu” sau „scotch”, dar simțeam că aș fi atins astfel anumite sensibilități. Părinții sunt o specie susceptibilă: trebuie să le servești mării clasici, care le dau sentimentul că au și ei importanța lor. Iar eu nu încercam să ies în evidență.

Am luat deci un aer fericit și solemn și, pentru prima oară, am dat glas sunetelor pe care le aveam în minte:

— Mami! Extaz matern.

Și, întrucât nu trebuia să vexez pe nimeni, m-am grăbit să adaug:

— Tati!

Înduioșare paternă. Părinții se aruncară asupra mea și mă acoperiră cu sărutări. Mi-am zis că nu erau greu de mulțumit. Ar fi fost mai puțin înu cîntați și plini de admirație dacă aș fi început să vorbesc spunînd: „Cui dați toți șerprii care vă șuieră prin plete?” sau „ $E = mc$ ” Mai-mai să crezi că se îndoiau de propria lor identitate: adică nu erau siguri că se numesc Tati și Mami? Păreau să fi avut mare nevoie de confirmarea mea.

M-am felicitat pentru alegerea făcută: de ce să te complici dacă se poate și simplu? Nici un alt prim cuvînt nu le-ar fi adus atîta mulțumire celor ce-mi dăduseră viață. Acum că-mi îndeplinisem datoria impusă de politețe, puteam să mă consacru artei și filozofiei: problema celui de-al treilea cuvînt era deosebit de incitantă, fiindcă nu trebuia să țin cont decît de criteriile calitative. Libertatea asta era așa de îmbătătoare încît mă stînjenea: mi-a trebuit o grămadă de timp ca să rostesc al treilea cuvînt. Părinții mei au fost cu atît mai măguliți: „NU avea nevoie de altceva, doar să ne numească. Era singura ei urgență”.

Nu știau că, în gînd, vorbeam de multă vreme. Ce-i drept, cînd spui lucrurile cu voce tare e altceva: cuvîntului rostit i se conferă astfel o valoare excepțională. Simți că acel cuvînt este încărcat,

de emoție, că o trăiește ca pe un semn de recunoaștere, că i se dă ce i se cuvine sau că este celebrat. Să dai glas vocabulei „banană” înseamnă să aduci cinstire bananelor de-a lungul veacurilor.

Un motiv în plus ca să reflectez. M-am lansat deci într-o fază de explorare intelectuală care a durat săptămâni întregi. Fotografiile din vremea aceea mă înfățișează cu o figură atât de serioasă încât e de-a dreptul comică. Asta fiindcă discursul meu interior era existențial: „încălțăminte ? Nu, nu e lucrul cel mai important; poți merge și fără. Hârtie? Da, dar e la fel de trebuincioasă ca și creionul. Între hârtie și creion nu-i chip să alegi. Ciocolată? Nu, ăsta-i secretul meu. Focă? Foca este sublimă, scoate niște țipete minunate, dar oare chiar e mai bună decât sfârleaza? Sfârlează, nici că se poate ceva mai frumos! Numai că foca e o făptură vie. Ce-i mai potrivit, o sfârlează care se învârte sau o focă, o ființă vie? Nu pot alege, așa că mă abțin. Muzică? Sună bine, dar o fi chiar indispensabilă? Lunetă? Nu, e amuzantă, însă nu folosește la nimic. Xilofon?...”.

Într-o zi, mama intră în salon cu un animal cu gâtul lung a cărui coadă lungă și subțire se termina într-o priză electrică. Apăsă pe un buton, iar dihania începu o tânguire regulată și neîntreruptă. Capul prinse să se miște pe podea într-o mișcare de dute-vino, trăgând și brațul lui Mami după el. În răstimpuri, trupul înainta cu ajutorul labelor care erau niște roticele.

Nu era prima dată când vedeam un aspirator, însă până atunci nu mai reflectasem asupra condiției lui. M-am apropiat de el în patru labe ca să fiu la aceeași înălțime cu el; știam că întotdeauna trebuie să fii la înălțimea a ceea ce examinezi. I-am urmărit capul și mi-am lipit obrazul de covor ca să observ ce se întâmplă. Era o minune: aparatul înghițea realitățile materiale pe care le întâlnea și le transforma în inexistență.

Înlocuia ceva cu nimic: o asemenea substituție nu putea fi decât lucrare dumnezeiască.

Îmi aminteam vag că, nu cu foarte multă vreme în urmă, fusesem Dumnezeu. Uneori auzeam în mintea mea un glas măreț ce mă cufunda în tenebre fără de sfârșit și care-mi spunea: „Adu-ți aminte! în tine trăiesc eu! Adu-ți aminte!” Nu-mi era foarte clar ce părere am despre asta, în schimb divinitatea mea mi se părea dintre cele mai probabile și mai plăcute.

Brusc, întâlneam un frate: aspiratorul. Ce putea fi mai

dumnezeiesc decât pura și simpla anihilare? Degeaba mi se părea mie că un Dumnezeu nu are nimic de dovedit, aș fi vrut eu să pot împlini o minune ca aceea, o sarcină atât de metafizică,

„*Anchi'o sono pittore!*”, a exclamat Correggio descoperind tablourile lui Rafael. Cuprinsă de un entuziasm similar, eram cât pe ce să strig: „Și eu sunt un aspirator!”

În ultimul moment, mi-am amintit că trebuia să știu cum să fac impresie: se presupunea că posed două cuvinte la activ, așa că nu aveam să-mi pierd credibilitatea emițând fraze întregi. Găsisem însă care va fi al treilea cuvânt.

Fără să mai aștept, am deschis gura și am scandat cele patru silabe: „Aspirator!”

Interzisă pentru o clipă, mama lăsa gâtul furtunului și dădu fuga să-l sune pe tata:

— A zis al treilea cuvânt!

— Care-i ?

— Aspirator!

— Bine. O să facem din ea o menajeră desăvârșită.

Trebuie să fi fost un pic dezamăgit.

Muncisem din greu pentru cel de-al treilea cuvânt; îmi puteam deci permite să fiu mai puțin existențialistă pentru al patrulea. Considerând că sora mea, mai mare decât mine cu doi ani și jumătate, era o persoană cumsecade, am optat pentru prenumele ei:

— Juliette! am zberat eu privind-o în ochi.

Nemăsurate sunt puterile limbajului: abia am rostit cu voce tare acest nume că am și făcut o pasiune nebunească una pentru alta. Sora mea mă prinse în brațe și mă strânse. Precum filtrul de dragoste al lui Tristan și al Isoldei, cuvântul ne unise pe vecie.

Nici vorbă nu putea fi ca pentru a cincea vocabulă să aleg prenumele fratelui meu, cu patru ani mai în vârstă decât mine: neobrăzatul își petrecuse o dată după-amiaza așezat pe capul meu și citind un *Tintin*. Îi plăcea la nebunie să mă persecute. Ca să-l pedepesc, nu aveam să-i zic numele. În felul ăsta, avea să existe în mai mică măsură.

Cu noi locuia Nishio-san, guvernanta mea japoneză. Era bunătatea întruchipată și mă alinta ceasuri întregi. Nu vorbea decât propria-i limbă.

Înțelegeam tot ce zice. Al cincilea cuvânt pe care l-am rostit a

fost deci nipon, fiindcă i-am zis pe nume.

Dădusem deja nume la patru persoane; de fiecare dată, erau atât de fericite încât nu mă mai îndoiam de importanța cuvântului: el le dovedea indivizilor că existau. De unde am dedus că nu erau convingși de acest lucru. Aveau nevoie de mine ca să-l știe.

Vorbitul servea deci la a da viață? Nu era sigur. În jurul meu, oamenii vorbeau din zori și pînă-n seară fără ca urmările să fie la fel de miraculoase. Pentru părinții mei, de pildă, vorbitul era echivalent cu formulări ca:

— I-am invitat pe Cutărești pe 26.

— Cine-s Cutăreștii ?

— Ei, hai, Daniele, că numai pe ei îi cunoști. Am mai luat de douăzeci de ori masa împreună pînă acum.

— Nu-mi aduc aminte. Cine-s Cutăreștii?

— Ai să vezi.

Nu mi se părea că familia Cutărescu ar exista în mai mare măsură după discursuri de genul ăsta. Dimpotrivă.

Pentru fratele și sora mea, vorbit însemna:

— Unde-i cutia mea de Lego?

— Habar nu am.

— Mincinoaso! Tu ai luat-o!

— Nu-i adevărat.

— Îmi spui odată unde-i?

Pe urmă se păruiau. Vorbital era un preludiv al luptei.

Când îmi vorbea blânda Nishio-san, cel mai adesea îmi povestea, cu surâsul japonez rezervat ororii, cum o călcase trenul Kobe-Nishinomyia pe soră-sa cînd era ea mică. De fiecare dată cînd era spusă povestea, invariabil, cuvintele guvernantei o ucideau pe fetiță. Vorbital putea servi deci și pentru a asasina.

Examinarea instructivului limbaj al semenilor m-a condus la următoarea concluzie: vorbirea era un act în egală măsură creator și nimicitor. Era indicat să fiu foarte atentă cu această invenție.

Pe de altă parte, observasem că există și o utilizare inofensivă a cuvântului. „Frumoasă vreme, nu?” sau „Draga mea, văd că ești într-o formă excelentă!” erau fraze care nu produceau nici un efect metafizic. Puteai să le spui fără nici o teamă. Puteai chiar nici să nu le spui. Fără doar și poate, le spuneai tocmai pentru a-i înștiința pe oameni că nu ai să-i omori. Era ca și cu pistolul cu apă al fratelui

meu; când trăgea în mine anunțându-mă: „Pac! Ai murit!”, eu nu muream, ci eram doar stropită. Recurgeai la exprimări de genul asta ca să arăți că arma ta e încărcată cu gloanțe oarbe.

Pe post de Q.E.D., al șaselea cuvânt a fost „moarte”.

În casă domnea o tăcere nefirească. Am vrut să capăt informații, așa că am coborât pe scara principală. În salon, tata plângea: spectacol de neînchipuit pe care nu l-am mai văzut apoi niciodată. Mama îl ține în brațe ca pe un prunc uriaș.

Îmi spuse cu multă blândețe:

— Tati și-a pierdut mama. Bunica a murit.

Mi-am compus o figură încruntată.

— Sigur, continuă ea, tu nu știi ce înseamnă moartea. NU ai decât doi ani și jumătate.

— Moarte! am zis eu pe tonul unei aserțiuni ce nu admitea replică, după care am făcut stânga-mprejur.

Moarte! Ca și cum nu aș fi știut! Ca și cum dacă aveam doi ani și jumătate eram departe de ea, când de fapt eram cu atât mai aproape! Moarte! Cine o știa mai bine decât mine? Abia ce mă despărțisem de sensul acestui cuvânt! Îl cunoșteam chiar mai bine decât ceilalți copii, eu, care-l dusesem dincolo de limitele omenești! Nu trăisem eu doi ani în comă, în măsura în care coma poate fi trăită? Ce crezuseră ei că fac în leagănul meu atâta amar de vreme? Nu să-mi mor viața, să mor timpul, să mor frica, neantul, torpoarea?

Problema morții o examinaseam îndeaproape: moartea era tavanul. Când cunoști tavanul mai bine decât pe tine însuși, asta se cheamă moarte. Tavanul e ceea ce împiedică privirea să se ridice și gândirea să se înalțe. Cine zice tavan zice cavou: tavanul este capacul creierului. Când vine moartea, un capac uriaș ți se așază pe cratița craniană. Mi se întâmplase ceva puțin obișnuit: trăisem lucrul ăsta în sens invers, la o vârstă la care memoria mea putea păstra dacă nu amintirea lui, cel puțin o vagă impresie.

Când metroul iese de sub pământ, când perdelele negre se dau în lături, când nu ne mai sufocăm, când singurii ochi de care avem nevoie ne privesc din nou, atunci capacul morții se ridică, iar cavoul nostru cranian se preschimbă într-un creier sub cerul liber.

Cei care, într-un fel sau altul, au cunoscut moartea prea îndeaproape și s-au întors printre cei vii își conțin propria Euridice: aceia știu că există în ei ceva ce-și aduce prea bine aminte de moarte

și că ar fi mai bine să nu o privească în față. Fiindcă moartea, ca o hrubă, ca o cameră cu perdelele trase sau ca singurătatea, te îngrozește, dar e și ispititoare: simți că ar putea să-ti facă bine. Ar fi de-ajuns să te abandonezi pentru a ajunge în hibernarea aceea interioară. Euridice este atât de seducătoare încât ai tendința să uiți de ce trebuie să-i rezisti.

Și trebuie, pentru simplul motiv că drumul e numai dus, nu și întors. Altminteri, nu ar trebui.

M-am așezat pe scară cu gândul la bunica și la ciocolata ei albă. Mă ajutase să scap din brațele morții, iar la atât de puțină vreme după aceea îi venise și ei rândul. Ca și cum s-ar fi făcut un târg. Plătise viața mea cu a ei. Știau oare?

Oricum, în amintirile mele ea continuă să existe. Bunica s-a instalat cea dintâi în memoria mea. Roata s-a întors: aici, ea este în continuare la fel de vie, ținând batonul de ciocolată ca pe un sceptor. Este felul meu de a-i înapoia ce mi-a dăruit.

NU am plâns. Am urcat înapoi în cameră ca să joc cel mai frumos joc din lume: jocul cu sfîrleaza. Aveam o sfîrlează din plastic care prețuia cât toate minunile universului. O învârteam și mă uitam țintă la ea ore în șir. Rotația asta neîntreruptă îmi dădea un aer grav.

Știam ce-i moartea. Dar nu-mi era de-ajuns ca să o și înțeleg. Aveam de pus o sumedenie de întrebări. Problema era că, oficial, dispuneam de șase cuvinte, dintre care zero verbe, zero conjuncții și zero adverbe: cam greu să compui întrebări cu așa ceva. Desigur, în realitate, aveam în minte vocabularul necesar – dar cum să trec dintr-o dată de la șase cuvinte la o mie fără să mă dau de gol?

Din fericire, exista o soluție: Nishio-san. Nu vorbea decât japoneza, ceea ce îi limita conversațiile cu mama. Puteam să-i vorbesc pe furiș, la adăpostul limbii ei.

— Nishio-san, de ce mor oamenii?

— Cum, tu vorbești?

— Da, dar să nu mai zici la nimeni. E un secret.

— Părinții tăi s-ar bucura dacă ar ști că vorbești.

— Vreau să le fac o surpriză. De ce mor oamenii?

— Pentru că așa vrea Dumnezeu.

— Chiar crezi?

— Nu știu. Am văzut murind atâția oameni: sora mea călcată de tren, părinții mei uciși de bombardamente în timpul războiului...

Nu știu dacă Dumnezeu a vrut așa.

— Și atunci de ce mor oamenii?

— Vorbești de bunica ta? Când ești bătrân, e normal să mori.

— De ce?

— Când ai trăit mult, ești obosit. Pentru un bătrân, să moară e ca și cum s-ar duce la culcare. E bine.

— Și dacă mori când nu ești bătrân?

— Asta nu știu de ce e cu puțință. Dar tu înțelegi tot ce-ți spun?

— Da.

— Adică vorbești în japoneză înainte să vorbești în franceză?

— Nu. E totuna.

Pentru mine nu existau limbi, ci o singură limbă atotcuprinzătoare din care îți puteai alege variantele japoneze sau franțuzești, după fantezie. Pînă atunci nu auzisem niciodată o limbă pe care să nu o înțeleg.

— Dacă e totuna, atunci cum poți tu să explici că eu nu vorbesc franceza ?

— Nu știu. Povestește-mi bombardamentele.

— Ești sigură că vrei să auzi așa ceva ?

— Da.

Se apucă să-mi spună o poveste de coșmar. În 1945, avea șapte ani. Într-o dimineață, începuse să plouă cu bombe. La Kobe nu era nicidecum prima oară când oamenii le auzeau. Dar, în dimineața aceea, Nishio-san simțise că are să fie rândul alor săi, și nu se înșelase. Rămăsese lungită pe *tatami*, sperând că moartea o va găsi adormită. Dintr-o dată, chiar alături de ea, se produsese o explozie atât de cumplită, încât fetița crezuse la început că fusese sfărtecătă în mii de bucăți. Imediat după aceea, uimită că mai era în viață, voise să se asigure că mădulele îi erau încă prinse de trup, însă ceva o împiedica: i-a trebuit un anumit timp ca să înțeleagă că era îngropată.

A început atunci să sape cu mâinile, sperând că se îndreaptă spre suprafață, lucru de care nu era sigură. La un moment dat, în pământ, a atins un braț: nu știa al cui era, nu știa nici măcar dacă brațul acela mai era prins de un corp – singura ei certitudine era că brațul e mort, dat fiind faptul că proprietarul nu era de găsit.

O luase într-o direcție greșită. S-a oprit din săpat ca să asculte: „Trebuie să merg spre zgomot: acolo e viața”. A auzit țipete și a

încercat să sape în direcția lor. Și-a reînceput munca de cârțiță.

— Cum respirai ? am întrebat-o eu.

— Nu știu. Se putea. La urma urmei, există animale care trăiesc sub pământ și care respiră. Aerul pătrundea cu greu, dar pătrundea totuși. Vrei să auzi și urmarea?

Am cerut-o cu entuziasm.

Până la urmă, Nishio-san ajunsese la suprafață. „Acolo e viața”, îi spusese instinctul. O înșelase: acolo era moartea. Bucăți de ființe omenești zăceau printre casele distruse. Micuța apucase doar să identifice capul tatălui ei înainte ca o bombă, cine mai știe a câta, să explodeze și să o îngroape adânc de tot sub dărâmături.

La adăpostul lințoliului de pământ, s-a întrebat mai întâi dacă nu cumva era mai bine să rămână acolo: „Tot aici sunt mai în siguranță, și-s mai puține grozăvii de văzut”. Treptat, începu să se sufocă. Săpă în direcția din care se auzea zgomot, înspăimântată la gândul a ceea ce avea să mai descopere. Își făcuse griji degeaba: nu putu să vadă nimic, căci cum răzbea, se și pomenea cu patru metri mai jos.

— Nu știu câte ore a durat. Săpam, săpam și, de fiecare dată când mă trezeam la suprafață, o explozie mă îngropa la loc. Nu mai știam de ce urc, și totuși urcam pentru că era ceva mai puternic decât mine. Știam deja că tata murise și că nu mai aveam casă, dar încă nu cunoșteam soarta mamei și a fraților mei. Când ploaia de bombe a încetat, eram stupefiată că mai sunt în viață. Indepărtând dărâ-măturile, oamenii au dat încetul cu încetul peste cadavrele, întregi sau sfirtecate, ale celor ce lipseau, printre care și mama, și frații mei. O invidiam pe sora mea care, călcată de tren cu doi ani înainte, scăpase de un asemenea spectacol.

Într-adevăr, Nishio-san știa să spună povești frumoase: la ea, corpurile sfârșeau totdeauna în bucăți.

Fiindcă îmi acaparam guvernanta din ce în ce mai mult, părinții mei au decis să angajeze încă o japoneză care să-i ajute. Dădură un anunț în satul Shukugawa.

Nu le-a fost greu să aleagă: s-a prezentat o singură doamnă.

Kashima-san a devenit, așadar, a doua guvernantă. Era exact opusul celei dintâi. Nishio-san era tânără, blândă și îndatoritoare; nu era frumușică și venea dintr-un mediu sărac, popular. Kashima-san avea în jur de cincizeci de ani, iar frumusețea îi era la fel de aristo-

cratică precum originea: chipul ei superb ne privea cu dispreț. Făcea parte din vechea nobilime niponă pe care americanii o desființaseră în 1945. Aproape treizeci de ani fusese o prințesă și, peste noapte, se trezise fără titlu și fără bani.

De atunci, trăia din slujbe mărunte pe la unii și pe la alții, cum era și cea pe care i-o propusese familia mea. Îi socotea pe toți albiu răspunzători de decăderea ei și ne ura pe toți, fără deosebire. Trăsăturile de o finețe fără cusur și silueta ei uscățivă, semeață inspirau respect. Părinții mei îi vorbeau cu respectul cuvenit unei doamne de neam mare; ea nu vorbea cu ei și lucra cât mai puțin cu puțință. Când mama îi cerea s-o ajute la vreo treabă, Kashima-san suspina și îi arunca o privire care spunea: „Dumneata cine te crezi ?”

Cea de-a doua guvernantă se purta cu prima fără pic de omenie, și nu numai din cauza originii modeste a acesteia, ci și pentru că o vedea ca pe o trădătoare care pactiza cu inamicul. Lăsa toată munca pe umerii lui Nishio-san, care avea un nefericit instinct de obediență față de suzerana ei. Nu scăpa nici o ocazie să o apostrofeze:

— Ai văzut cum vorbești cu ei?

— Vorbesc cu ei cum vorbesc și ei cu mine.

— NU ai nici urmă de simț al onoa-rei. Adică nu-ți ajunge că ne-au umilit în 1945?

— Nu ei.

— E totuna. Oamenii ăștia erau aliații americanilor.

— Pe vremea războiului erau niște țânci, ca și mine.

— Și ce dacă? Părinții lor erau dușmanii noștri. Așchia nu sare departe de trunchi. În ce mă privește, îi disprețuiesc.

— NU ar trebui să zici așa ceva de față cu puștoaica, spuse Nishio-san făcând semn din bărbie către mine.

— Copilul ăsta?

— Înțelege ce zici,

— Cu atît mai bine.

— Eu una o iubesc pe asta mică. Nu mințea: mă iubea întocmai cum își iubea fiicele, două gemene în vîrstă de zece ani pe care nu le chema niciodată pe nume, întrucît nu le deosebea între ele. Le numea întotdeauna *futago*, și multă vreme am crezut că acest cuvînt dual era prenumele unui singur copil, mărcile pluralului fiind destul de vagi în japoneză, într-o zi, fetițele au venit la noi acasă, iar Nishio-san le-a strigat de departe: „*futago!*” Au dat fuga ca niște sia-

meze, dezvăluindu-mi prin chiar acest fapt sensul cuvîntului. În Japonia, gemelitatea trebuie să fie o problemă mai gravă decât în alte părți.

Foarte repede, mi-am dat seama că vârstă îmi conferea un statut special, în Țara Soarelui-Răsare, de la naștere și până în pragul grădiniței, ești un zeu. Nishio-san mă trata ca pe o divinitate. Fratele, sora mea și cele două *futago* trecuseră de vârstă sacră: li se vorbea în mod obișnuit. Eu, în schimb, eram un *okosama*: o onorabilă excelență nevârstnică, un senior copil.

Când ajungeam dimineața la bucătărie, Nishio-san se prosterna ca să ajungă la înălțimea mea. Nu-mi refuza nimic. Dacă îmi manifestam dorința de a mânca din farfuria ei – ceea ce se întâmpla frecvent, având în vedere că mâncarea lui Nishio-san îmi plăcea mai mult decât a mea –, nu-și mai atingea tainul: aștepta să termin eu și abia după aceea reîncepea să mănânce, dacă avusesem măreția sufletească să-i mai las ceva.

Într-o zi, pe la amiază, mama a înțeles șmecheria și m-a certat cu asprime. I-a poruncit mai apoi lui Nishio-sai să nu-mi mai accepte tirania. Degeaba abia s-a întors Mami cu spatele, că am și luat-o de la capăt cu șterpelitul. Și din motive întemeiate: *okononiyak* (clătite cu varză, crevete și ghimbir și orezul cu *tsukemono* (hrean marinat într-o saramură galbenu șofran) era mult mai ispititoare decât bucăți-ca de carne cu morcovi fierți.

Erau două mese: cea pe care o luai în sufragerie și cea de la bucătărie. Făceam mofturi la cea dintâi ca să-mi ramână loc și pentru a doua.

Mi-am ales foarte repede tabăra: între niște părinți care mă tratau ca pe toți ceilalți și o guvernantă care mă diviniza nu era loc de ezitări.

Aveam să fiu japoneză.

Eram japoneză. La doi ani și jumătate, în provincia Kansai, a fi japoneză însemna să trăiești înconjurată de frumusețe și de adorație. A fi japoneză însemna să te îndopi cu flori prea mirositoare din grădina udă de ploaie, să te așezi pe malul iazului cu pietre, să privești în depărtare munții măreți precum adîncul din pieptul tău și să prelungești în suflet cîntul mistic al vînză-torului de cartofi dulci ce străbătea cartierul la lăsarea serii.

La doi ani și jumătate, să fii japoneză însemna să fii aleasa lui

Nishio-san. În orice clipă, dacă-i ceream, își lăsa treburile ca să mă ia în brațe, să mă alinte și să-mi cânte cântece în care era vorba despre motănași sau despre cireși în floare.

Era gata oricând să-mi istorisească poveștile ei cu trupuri hăcuite ce mă făceau să mă minunez ori legenda vreunei vrăjitoare care fierbea oamenii într-un cazan ca să facă supă din ei: aceste basme adorabile mă fermecau, ba chiar mă lăsau complet amețită.

Se așeza și mă legăna ca pe o păpușă. Luam un aer suferind, fără alt motiv decât dorința de a primi alinare : Nishio-san îmi alina îndelung durerile inexistente, prinzându-se în joc, compătîmîndu-mă cu o artă desăvârșită.

Îmi urmărea apoi delicat, cu degetul, conturul trăsăturilor și le lăuda frumusețea despre care spunea că nu-și află pereche: se entuziasma vorbind despre gura, despre fruntea mea, despre obraji și ochii mei și încheia declarând că niciodată nu mai văzuse o zeiță cu un chip atât de încântător. Era o persoană tare cumsecade.

Nu mă mai săturam să stau în brațele ei, și aș fi stat așa o veșnicie, pierdută de atâta idolatrizare. Iar ea se pierdea la rându-i tot idolatrizându-mă, ceea ce dovedea îndreptățirea și perfecțiunea divinității mele.

La doi ani și jumătate, ar fi trebuit să fiu tâmpită să nu fiu japoneză.

Nu întâmplător îmi dezvăluisem mai devreme cunoștințele de japoneză decât pe acelea de limbă maternă: cultul adus persoanei mele avea exigențele lui lingvistice. Aveam nevoie de un idiom ca să comunic cu credincioșii mei. Aceștia nu erau foarte numeroși, însă mie îmi ajungeau, date fiind tăria credinței lor și importanța locului pe care îl ocupau în universul meu: credincioșii mei erau Nishio-san, cele două *futago* și trecătorii.

Când mă plimbam pe stradă de mână cu principala preoteasă a cultului meu, așteptam cu seninătate aclamațiile mulțimii de gură-cască. Știam că întotdeauna farmecele mele le vor smulge exclamații de surpriză.

Și totuși, această religie nu-mi era niciodată mai plăcută ca între zidurile grădinii: aici era templul meu. O porțiune de teren plantată cu flori și arbori și împrejmuită cu zid: cel mai bun lucru care s-a inventat vreodată pentru a face pace cu universul.

Grădina casei era japoneză și, prin urmare, pleonastică. Nu era

o grădină zen, dar iazul cu pietre, sobrietatea ei și vegetația ce o îmbrăca exprimau țara care a definit grădina cu mai multă religiozitate decât oricare alta.

Aria geografică a credinței în mine își atingea gradul maxim de densitate în grădină. Zidurile înalte și acoperite cu țiglă japoneză care o înconjurau mă ascundeau de privirile laicilor și dovedeau că ne aflam într-un sanctuar.

Când Dumnezeu are nevoie de un loc care să simbolizeze fericirea pe pământ, nu optează nici pentru insula pustie, nici pentru plaja cu nisip fin, nici pentru lanul de grâne aurii, nici pentru pășunea înverzită de pe munte, ci alege grădina.

Eram de aceeași părere cu el: nu există teritoriu mai bun peste care să domnești. Fief îmi era grădina, iar supuși, plantele care, la porunca mea, înfloreau văzând cu ochii. Era cea dintâi primăvară a vieții mele și nu-mi închipuiam că această adolescență vegetală va cunoaște un apogeu urmat de un declin.

Într-o seară, spusese unei tulpini pe care se înălța un boboc: „înflorește”. A doua zi, se prefăcuse într-un bujor alb în plină explozie. Fără doar și poate, aveam anumite puteri. I-am zis lui Nishio-san, care nu a tăgăduit.

De la nașterea memoriei mele, în februarie, lumea nu conține să se împlinească. Natura lua și ea parte la întronarea mea. În fiecare zi, grădina era mai luxuriantă decât în ajun. O floare se vestejea doar pentru a renaște mai frumoasă puțin mai departe.

Cât de recunoscători trebuiau să-mi fie oamenii! Ce tristă trebuie să le fi fost viața pînă la mine! Căci eu le adusesem aceste minuni fără număr. Ce putea fi mai de înțeles decât adorația lor?

Și totuși, în această apologetică rămînea și o problemă logică: Kashima-san.

Nu credea în mine. Era singura japoneză care nu accepta noua religie. Mă detesta. Numai gramaticienii sunt atât de naiivi încât să creadă că excepția confirmă regula: eu una nu eram, iar cazul lui Kashima-san mă tulbura.

Bunăoară, când mă duceam să iau a doua masă la bucătărie, nu-mi dădea voie să mănânc din farfuria ei. Stupefiată de această impertinență, îmi băgasem din nou mâna în mâncarea ei: ca răsplată, luasem o palmă.

Uluită, m-am dus să mă plîng lui Nishio-san, în speranța că o

va pedepsi pe scelerată; nu a fost deloc așa.

— Ție ți se pare normal? i-am zis eu cu indignare.

— Asta e Kashima-san. Așa e ea. M-am întrebat dacă un asemenea răspuns putea fi acceptat. Cineva avea dreptul să mă lovească pentru simplul motiv că era „așa”? Era un pic cam mult. Răzvrătită avea să plătească pentru că se sustrăgea culturii mele.

Am poruncit ca grădina ei să nu înflorească. NU a părut deloc impresionată. Am dedus de aici că era indiferentă la farmecele botanicii. De fapt, Kashima-san nu avea grădină.

Am optat atunci pentru o atitudine mai caritabilă și am decis să o seduc. I-am ieșit dinaintea surâzând cu mărinimie și i-am întins mâna, precum Dumnezeu lui Adam pe bolta Capelei Sixtine: mi-a întors spatele.

Kashima-san mă refuza. Mă nega. Așa cum există Antihristul, ea era Anticul.

Am fost cuprinsă de un profund sentiment de milă față de ea. Ce sinistru trebuie să fi fost să nu mă adori! Era evident, Nishio-san și ceilalți credincioși ai mei străluceau de fericire, căci era bine pentru ei să mă iubească.

Kashima-san nu voia să cedeze acestei plăcute nevoi: i se citea pe frumoasele trăsături ale chipului, în expresia ei plăsmuită toată din duritate și refuz. Mă învârteam în jurul ei studiind-o, căutând cauza lipsei sale de afecțiune față de mine. Atât eram de convinsă că sunt din cap pînă-n picioare podoaba de netăgăduit a acestei lumi, încât în veci nu mi-aș fi închipuit că motivul s-ar fi putut afla în mine însămi. Dacă aristocratica guvernantă nu mă iubea, însemna că are o problemă.

Am găsit-o: tot scrutând-o pe Kashima-san, am descoperit că suferea de o boală, aceea de a se abține.

De fiecare dată când se ivea un prilej de bucurie, de delectare, de uimire sau de amuzament, gura nobilei doamne se făcea pungă, iar buzele îi înțepeneau: se abținea.

Ca și cum plăcerile ar fi fost sub demnitatea ei. Ca și cum, pentru ea, bucuria ar fi însemnat o abdicare.

M-am angajat în câteva experimente științifice. I-am adus lui Kashima-san cea mai frumoasă camelie din grădină, precizând că o culesesem anume pentru ea: cu buzele încrețite, mi-a mulțumit sec. I-am cerut lui Nishio-san să-i gătească mîncarea ei preferată: aceasta

a preparat un *cha-wan mushi* sublim care a fost mâncat din vârful buzelor și comentat printr-o tăcere. Zărind un curcubeu, am dat fuga să o chem pe Kashima-san ca să-l admire: a ridicat din umeri.

În generozitatea mea, am hotărât atunci să-i înfățișez cel mai frumos spectacol ce se poate închipui. Am îmbrăcat ținuta pe care mi-o oferise Nishio-san: un mic chimonou din mătase roz, ornat cu nuferi și încins cu un *obi* lat de culoare roșie, ghete lăcuite și umbrela din hârtie stacojie decorată cu cocori albi în zbor spre alte meleaguri. M-am mâzgălit pe la gură cu ruj de la mama și am mers să mă uit în oglindă: hotărât lucru, eram magnifică. Nimeni nu ar fi rezistat în fața unei asemenea apariții.

M-am dus mai întâi să mă las admirată de credincioșii mei cei mai statornici, iar ei scoaseră strigătele la care mă așteptam. Învârtindu-mă aidoma celui mai râvnit dintre fluturi, mi-am oferit apoi grădinii siguranța plină de orgoliu, sub forma unui dans frenetic și săltăreț. Am profitat de prilej pentru a mai adăuga la ținuta mea un bujor uriaș pe care mi l-am pus pe cap, precum o pălărie roșie ca focul. Astfel gătită, m-am înfățișat lui Kashima-san. NU a reacționat în nici un fel.

Diagnosticul meu era confirmat: se abținea. Altfel cum ar fi putut să nu țipe văzându-mă? Aidoma lui Dumnezeu pentru păcătos, am simțit o milă nesfârșită pentru ea. Biata Kashima-san!

Dacă aș fi știut că rugăciunea există, m-aș fi rugat pentru ea. Nu vedeam însă nici un mijloc de a integra această guvernantă aporetică în viziunea mea despre lume, ceea ce mă contraria.

Descopeream limitele puterii mele.

Printre prietenii tatei se număra și un om de afaceri vietnamez care luase în căsătorie o franțuzoaică. Ca urmare a unor probleme ușor de imaginat în Vietnamul anului 1970, acest bărbat a trebuit să se întoarcă de urgență în țara sa, luându-și soția cu sine, dar neîndrăznind să se împovăreze și cu fiul în vârstă de șase ani, care le-a fost încredințat părinților mei pentru o perioadă nedeterminată. Hugo era un băiat calm și rezervat. Mi-a făcut o bună impresie până în momentul când a trecut de partea dușmanului, adică a fratelui meu. Cei doi băieței deveniră de nedespărțit. Drept pedeapsă, am hotărât să nu-i spun pe nume lui Hugo.

Ca să fac impresie, rosteam în continuare foarte puține cuvinte în franceză.

Nu puteam s-o mai țin mult așa. Simțeam nevoia să strig lucruri de o importanță crucială, precum: „Hugo și Andre sunt niște răhăței verzi”. Dar, vai, se presupunea că nu sunt în stare să dau glas unor aserțiuni atât de sofisticate! Mă înfrânam cu greu, gândindu-mă că ce-i al lor e pus deoparte.

Uneori, mă întrebam de ce nu le arăt părinților până unde se întindea vorbirea mea: de ce să mă privez de o asemenea putere? Fidelă fără să știu etimologiei cuvântului „copil”² simțeam în chip nelămurit că, vorbind, aș fi pierdut un anumit respect rezervat magilor și debililor mintali.

În sudul Japoniei, aprilie este de o blândețe voluptuoasă. Părinții ne-au dus la mare. Cunoșteam deja foarte bine oceanul mulțumită golfului Osaka, ale cărui ape, pe vremea aceea, gemeau de murdării: la fel de bine ai fi putut înota prin canalizare. Ne-am dus deci în celălalt capăt al țării, la Tottori, unde am descoperit Marea Japoniei care m-a subjugat cu frumusețea ei. Niponii consideră că această mare este de parte bărbătească, prin opoziție cu oceanul, pe care-l socotesc de parte femeiască, distincție care m-a lăsat perplexă. Nici astăzi nu am înțeles-o în mai mare măsură.

Plaja din Tottori era întinsă cât un deșert. Am traversat această Sahară și am ajuns la apă. Era la fel de temătoare ca și mine: asemenea copiilor sfioși, înainta și dădea înapoi neconținut. Am imitat-o.

Toți ai mei se aruncară în apă. Mama strigă după mine. NU am îndrăznit să-i urmez, în ciuda colacului ce-mi încingea mijlocul. Priveam marea cu spaimă și dorință. Mama veni să mă ia de mână și mă trase după ea. Dintr-o dată, am scăpat de gravitația terestră: fluidul puse stăpânire pe mine și mă urcă la suprafață. Extaziată, am țipat de plăcere. Maiestuoasă precum Saturn, cu colacul în chip de inel, am rămas în apă ceasuri întregi. Au trebuit să mă scoată cu forța.

— Mare!

A fost cel de-al șaptelea cuvânt.

Foarte repede, am învățat să mă descurc și fără colac. Era suficient să dai din mâini și din picioare ca să obții ceva ce semăna cu felul în care înoată un cățeluș. Deoarece era obositor, făceam

---

2 În fr. *enfant*, din latinescul *infans*, „care nu vorbește” (n.t.).

astfel încât să rămîn acolo unde atingeam fundul.

Într-o zi s-a produs un miracol: am intrat în mare, am început să merg drept înainte, în direcția Coreei, și am constatat că fundul nu mai cobora. Se înălțase anume pentru mine. Hristos mergea pe apă; eu făceam fundul mării să se ridice. Fiecare cu minunile lui. Cuprinsă de entuziasm, am hotărît să merg cu capul afară din apă pînă pe continent.

M-am avântat în necunoscut, călcând pe covorul moale al acelui fund de mare atît de prietenos. Am mers, am tot mers, îndepărtîndu-mă de Japonia cu pași de titan, gîndindu-mă că era nemaipomenit să ai asemenea puteri.

Am mers și iar am mers – și deodată am căzut. Bancul de nisip care mă purtase pînă acolo se surpase. NU am mai atins fundul. Apa m-a înghițit. Am încercat să dau din mâini și din picioare ca să revin la suprafață, dar de fiecare dată când capul mi se ițea de sub apă, un val mi-l afunda din nou, ca un torționar ce încerca să-mi smulgă mărturisiri.

Am înțeles că sunt pe cale să mă înec. Cînd marea nu-mi acoperea ochii, vedeam plaja care mi se părea nespus de departe, pe părinții mei care-și făceau siesta și oameni care mă priveau fără să facă nici o mișcare, fideli vechiului principiu nipon de a nu salva niciodată viața cuiva, fiindcă ar însemna să-l obligi la o recunoștință peste puterile lui.

Spectacolul publicului ce asista la moartea mea era chiar mai înfiorător decît moartea însăși.

Am strigat:

— *Tasukete!*

În zadar.

Mi-am zis atunci că nu mai am timp să fac pe mironosița cu limba franceză și am tradus strigătul de mai înainte, urlînd:

— Ajutor!

Poate că asta era și mărturisirea pe care apa voia să o obțină de la mine: să vorbesc în limba părinților mei. Din păcate, aceștia nu m-au auzit. Spectatorii niponi și-au respectat regula nonintervenției pînă acolo încât nici nu i-au avertizat pe cei ce-mi dăduseră viață. Iar eu i-am privit cum mă priveau cu atenție murind.

Curînd, nu am mai fost în stare să-mi mișc membrele și m-am lăsat înghițită de apă. Trupul mi-a alunecat sub valuri. Știam

că erau ultimele momente din viața mea și nu voiam să le pierd: am încercat să deschid ochii și ce am văzut m-a uimit. Lumina soarelui nu fusese niciodată mai frumoasă ca acum, străpungând adâncul mării. Mișcarea valurilor propaga unde sclipitoare.

Am uitat de frica de moarte. Mi s-a părut că am rămas așa ceasuri în șir.

Niște brațe mă apucară și mă scoaseră la aer. Am respirat adânc și m-am uitat să văd cine mă salvase: era mama, care plângea. M-a adus înapoi pe plajă ținându-mă strâns lipită de pânțele ei.

M-a învelit într-un prosop și m-a frecat viguros pe spate și pe piept: am vomitat multă apă. Apoi m-a legănat, povestindu-mi printre lacrimi:

— Hugo ți-a salvat viața. Se juca cu Andre și Juliette când, din întâmplare, ți-a zărit capul tocmai când dispărea în mare. A venit să-mi dea de știre și mi-a arătat unde erai. Fără el, ți-ai fi luat adio de la viață!

L-am privit pe micul eurasian și am spus solemn:

— Mulțumesc, Hugo, ești drăguț. Tăcere încremenită.

— Vorbește! Vorbește ca o împărăteasă! jubilă tata, trecând într-o clipă de la fiorii aducerii-aminte la râs.

— Vorbesc încă de mult, am zis eu ridicând din umeri.

Planul apei izbutise: mărturisisem.

Întinsă pe nisip lângă sora mea, m-am întrebat dacă sunt fericită că nu am murit. Mă uitam la Hugo ca la o ecuație matematică: fără el, adio eu. Adio eu: oare mi-ar fi plăcut? „NU aş mai fi fost aici ca să ştiu dacă-mi place”, mi-am spus, foarte logică. Da, eram fericită că nu murisem, fiindcă puteam şti că-mi place.

Eu și, alături, Juliette cea drăguță. Eu și, deasupra, norii maiestuoși. Eu și, dinaintea mea, marea cea minunată. Eu și, dina poia mea, plaja nesfârșită. Lumea era frumoasă: merita să trăiești.

La întoarcerea în Shukugawa, m-am decis să învăț să înot. Nu departe de casă, în munte, se afla un lăcușor verde pe care l-am numit Lăcușorul Verde. Era un adevărat paradis lichid. Călduț, încântător, se pierdea sub o puzderie de azalee.

Nishio-san a luat obiceiul să mă ducă la Lăcușorul Verde în fiecare dimineață. Singură, am descoperit arta de a înota ca un pește, tot cu capul sub apă, cu ochii deschiși spre misterele din adâncuri de a căror existență aflasem când fusesem cât pe ce să mă înece.

Atunci când capul îmi ieșea la suprafață, vedeam munții împăduriți înălțându-se jur-împrejurul meu. Eram centrul geometric al unui cerc de splendoare ce se lărgea neconținut.

Faptul că fusesem la un pas de moarte nu-mi zdruncina convingerea nerostită că sunt o divinitate. De ce ar fi zeii nemuritori? Prin ce anume te-ar face nemurirea o divinitate? Oare bujorul e mai puțin sublim pentru că are să se vestejească?

Am întrebat-o pe Nishio-san cine era Iisus. Mi-a spus că nu știa prea bine.

— Știu că e un zeu, riscă ea. Avea părul lung.

— Crezi în el?

— Nu.

— În mine crezi?

— Da.

— Și eu am părul lung.

— Da. Dar pe tine te și cunosc. Nishio-san era o ființă de treabă: avea argumente temeinice.

Fratele, sora mea și Hugo mergeau la școala americană, lângă muntele Rokko. Printre manualele școlare, Andre avea o carte care se numea *My friend Jesus*. Încă nu știam să citesc, dar erau și poze. Pe la sfârșit, vedeai eroul pe o cruce și o mulțime de oameni care se uitau la el. Desenul ăsta mă fascina. L-am întrebat pe Hugo de ce era Iisus atârnat pe o cruce.

— Ca să-l omoare, mi-a răspuns el.

— Dacă-s pe cruce, oamenii mor?

— Da. Fiindcă e țintuit în cuie pe lemn. Cuiele îl omoară.

Explicația mi s-a părut acceptabilă. Imaginea era cu atât mai teribilă. Vasăzică Iisus murea în fața unei mulțimi și nimeni nu venea să-l salveze ! Asta îmi aducea aminte de ceva.

În aceeași situație mă aflasem și eu: fusesem cât pe ce să-mi dau duhul privindu-i pe oameni cum mă privesc. Ar fi fost de-ajuns să vină cineva și să scoată cuiele din răstignit ca să-l salveze: ar fi fost de-ajuns să vină cineva și să mă scoată din apă sau, pur și simplu, să-i prevină pe părinții mei. Și în cazul meu, și în cazul lui Iisus, spectatorii preferaseră să nu intervină.

Fără îndoială, locuitorii din țara răstignitului aveau aceleași principii ca și japonezii: să salvezi viața unei ființe însemna să o înrobești din cauza unei recunoștințe exagerate. Mai bine o lăsați să

moară decât să o lipsești de libertate.

Nu mă gândeam să contest această teorie; știam doar că e cumplit să simți cum mori în fața unui public pasiv. Și simțeam o complicitate profundă cu Iisus, deoarece eram sigură că înțeleg revolta de care era cuprins în momentul acela.

Voiam să știu mai multe despre această poveste. Intrucât adevărul părea închis în foitajul dreptunghiular al cărților, am decis că voi învăța să citesc. Mi-am anunțat hotărârea; mi s-a rîs în nas.

Fiindcă nu eram luată în serios, aveam să mă apuc singură. Nu vedeam unde-i problema, învățasem de una singură să fac lucruri cu totul remarcabile : să vorbesc, să merg, să înot, să domnesc și să mă joc cu sfirleaza. Mi s-a părut rațional să încep cu un *Tintin*, fiindcă avea poze. Am ales un număr la întâmplare, m-am așezat pe jos și am început să întorc paginile. Mi-ar fi cu neputință să explic ce s-a întâmplat, dar, în clipa când vaca a ieșit din uzină printr-un robinet care făcea cârnați, mi-am dat seama că știu să citesc.

Am avut mare grijă să nu le dezvălui semenilor minunea, întrucât dorința mea de a citi fusese considerată ridicolă. Aprilie era luna cireșilor japonezi în floare. Cartierul sărbătorea acest lucru seara, cu *sake*. Nishio-san mi-a dat și mie un pahar: am urlat de plăcere.

Petreceam nopți întregi în picioare, pe pernă, agățată de zăbrelele pătuțului. uitându-mă țintă la tata și la mama, ca și cum aveam de gând să scriu un studiu zoologic despre ei. Se simțeau din ce în ce mai jenați. Seriozitatea cu care îi contemplant îi intimidă într-atât încât își pierdeau somnul. Părinții înțeleseră că nu mai puteam dormi la ei în cameră.

Mi-au mutat domiciliul într-un fel de pod. Ceea ce m-a încântat. Puteam examina un tavan necunoscut, ale cărui fisuri mi s-au părut din start mai expresive decât cele ale căror meandre le studiam de doi ani și jumătate. De asemenea, puteam cerceta din ochi o mulțime de lucruri puse claie peste grămadă: lăzi, haine vechi, o piscină gonflabilă dezumflată, rachete putrezite și câte alte minuni.

Am petrecut insomnii fascinante imaginându-mi conținutul cutiilor: trebuie să fi fost tare frumos de vreme ce era atât de bine ascuns. NU aș fi fost însă în stare să cobor din pătuț ca să privesc mai de aproape: era prea înalt.

La sfârșitul lui aprilie, o minunată noutate mi-a bulversat

existența: fereastra camerei mele a fost lăsată deschisă pe timpul nopții. Nu-mi aminteam să mai fi dormit cu fereastra deschisă. Era fantastic: puteam să pândesc murmurele enigmatice ce se ridicau dinspre lumea adormită, să le interpretez, să le dau un sens. Pătuțul era așezat la perete, sub fereastra mansardată. Când vântul dădea perdedelele în lături, vedeam cerul conabiu. Descoperirea acestei culori mi-a tăiat răsuflarea: mă simțeam îmbărbătată aflând că noaptea nu e neagră.

Zgomotul meu favorit era lătratul chinuitor și îndepărtat al unui câine neidentificabil pe care l-am botezat Yorukoe, „glasul serii”. Vaierele lui deranjau tot cartierul. Pe mine mă fermecau aidoma unei muzici melancolice. Aș fi vrut să știu care era motivul unei asemenea disperări.

Dulce, aerul nopții curgea prin fereastră și se revărsa drept în patul meu. Îl sorbeam, mă îmbătăm cu el. Aș fi fost în stare să venerez universul fie și numai pentru această risipă de oxigen,

Azul și mirosul îmi funcționau la parametrii maximi în timpul acestor fastuoase insomnii. Ispita de a-mi folosi vederea era cu atât mai puternică. Hubloul de deasupra mea era o provocare.

Într-o noapte nu am mai putut rezista. Am escaladat zăbrelele pătuțului de-a lungul peretelui și am ridicat mâinile cât de sus am putut: reușiră să apuce marginea de jos a ferestrei. Amețită de izbîndă, am izbutit să-mi abure trupul firav pînă la reazemul acela. Coccoțată pe burtă și pe coate, am descoperit în sfîrșit peisajul nocturn: am fost copleșită de admirație față în față cu munții înalți și întunecați, cu acoperișurile grele și maiestuoase ale caselor învecinate, cu fosforescența florilor de cireș și misterul străzilor învăluite în beznă. Am vrut să mă aplec ca să văd locul unde întindea rufele Nishio-san, și ceea ce trebuia să se întîmple s-a întîmplat: am căzut.

S-a petrecut o minune: din reflex, am depărtat picioarele și am rămas agățată de colțurile de jos ale ferestrei. Pulpele și coapsele îmi erau lungite pe marginea îngustă a acoperișului, pînă aproape de mijloc mă sprijineam pe jghebul de scurgere, trunchiul și capul îmi atîrnau în gol.

După ce mi-a trecut prima spaimă, m-am simțit destul de bine în noul meu post de observație. Am contemplat partea din spate a casei cu mult interes. Mă jucam legănându-mă de la stînga la dreapta și adîncindu-mă în studiul balistic al scuipațiilor.

Dimineața, intrând în cameră, mama dădu un țipăt de groază: deasupra patului gol, fereastra cu perdelele date în lături și tălpile mele de-o parte și de alta. Mă ridică ținându-mă de pulpe, mă aduse *intra-muros* și fundul meu încasă papara secolului.

— NU o mai putem lăsa să doarmă singură. E prea periculos.

Se decretă că podul urma să devină camera fratelui meu și că pe viitor aveam să stau cu sora mea, în locul lui Andre. Această mutare mi-a schimbat complet viața. Dormind cu Juliette, pasiunea mea pentru ea s-a întetit: am împărțit camera cu ea în cei cincisprezece ani care au urmat.

Din acel moment, mi-am folosit insomniile pentru a-mi admira sora. Zânele ce se aplecaseră deasupra leagănului ei îi dăruiseră grația de a dormi, dar și grația pur și simplu: câtuși de puțin deranjată de privirea mea fixă, dormea atât de liniștită încât nu puteai să nu o admiri. I-am învățat pe de rost ritmul răsuflării și muzicalitatea suspinelor. Nimeni nu cunoaște mai bine ca mine odihna altuia.

Douăzeci de ani mai târziu, am citit fremătând acest poem al lui Aragon:

*Întors din nou acasă, ca fur mă strecurai
De somnul greu cuprinsă, ca floare, tu dormeai (...)
Mă sperie, tăcerea-ți, dar nu, tu sufli, vie
La piept te Uri, din vise, a mea împărăție
Și sunt cu tine-alături pândarul tulburat
Când de ecoul geamăn i-e pasul îngânat
În noapte-nvăluit și sunt cu tine-alături pândar pe ziduri, sus,
Pe el o frunză-l doare, și-un murmur
I-a răpus în noapte-nvăluit
Trăiesc spre tânguire când somnul ți-e veșmânt
Trăiesc spre-nfiorare de toate câte sunt
În noapte-nvăluit Gazel al meu, le spune acelor ce-or veni
Că doar un nume, Elsa, însemnul mi-e aci în noapte-nvăluit.*

Era suficient să înlocuiești Elsa cu Juliette.

Ea dormea pentru amândouă. Dimineața mă ridicam din pat proaspătă și bine dispusă, odihnită de somnul surorii mele.

Luna mai a început bine. Jur-împrejurul Lăcușorului Verde, florile azaleelor au explodat. Ca pulberea ce se aprinde de la o scânteie, tot muntele a fost năpădit de flori, înotam acum înconjurată

de un roz intens.

Temperatura din timpul zilei nu se îndepărta de douăzeci de grade: raiul pe pământ. Eram cât pe ce să cred că mai e o lună grozavă, când scandalul a izbucnit: părinții au înălțat în grădină un catarg în vârful căruia, asemenea unui drapel, flutura un pește mare din hârtie de culoare roșie ce plesnea în bătaia vântului.

Am întrebat despre ce era vorba. Mi s-a explicat că e un crap în cinstea lunii mai, lună a băieților. Am zis că nu văd legătura. Mi s-a răspuns că crapul este simbolul băieților și că genul acela de efigie pisciformă se arborează în locuințele familiilor care au un copil de sex bărbătesc.

— Și luna fetelor când pică? am întrebat.

— Nu există așa ceva.

Am rămas fără glas. Ce era cu nedreptatea aceea uluitoare?

Fratele meu și cu Hugo mă priviră cu un aer malițios.

— De ce un crap pentru un băiat? am mai întrebat eu.

— De ce copiii mici zic tot timpul de ce? mi s-a replicat.

Am plecat vexată, convinsă de relevanța întrebării mele.

Firește, observasem deja că există o diferență sexuală, dar asta nu mă tulburase niciodată. În lume existau multe diferențe: japonezi și belgieni (credeam că toți albi sunt belgieni, în afară de mine, care mă consideram japoneză), mici și mari, buni și răi etc. Mi se părea că opoziția dintre bărbat și femeie este una ca atâtea altele. Pentru prima oară, am bănuț că aici se ascunde o chestiune a naibii de complicată.

În grădină, m-am postat sub catarg și m-am apucat să studiez crapul. Prin ce anume trimitea mai degrabă la fratele meu decât la mine? Și prin ce era masculinitatea atât de nemaipomenită încât să i se consacre un drapel și o lună – *a fortiori*, o lună toată numai desfătare și azalee? În vreme ce feminității nu i se consacra nici măcar un steguleț, nici măcar o zi!

Am tras un șut în catarg, care nu a reacționat în nici un fel.

Nu mai eram așa de sigură că-mi place luna mai. De altfel, cireșii din Japonia își pierduseră florile: venise parcă o toamnă a primăverii. O proștețime se trecuse și nu am mai văzut-o renăscând două tufișuri mai încolo.

Mai chiar că merita să fie luna băieților: era o lună a declinului.

Am cerut să văd crapi adevărați, la fel cum un împărat ar fi

cerut să vadă un elefant în carne și oase.

În Japonia, să vezi crapi e tot ce poate fi mai simplu, a *fortiori* în mai. E un spectacol greu de evitat. Dacă într-o grădină publică există vreun ochi de apă, înăuntru sunt crapi. Acești *koi* nu au menirea de a fi mâncați – de altminteri, un *sashimi* făcut din ei ar fi un coșmar –, ci de a fi priviți și admirați. A merge în parc să-i contempli e o activitate la fel de civilizată ca și a merge la concert.

Nishio-san m-a dus la arboretul din Futatabi. Mergeam cu capul dat pe spate, înfricoșată de imensa splendoare a criptomerilor, îngrozită de vârsta lor: eu aveam doi ani și jumătate, iar ei două sute cincizeci de ani – erau literalmente de o sută de ori mai bătrâni decât mine.

Futatabi era un sanctuar vegetal. Chiar dacă trăiai înconjurați de frumusețe, ca mine, nu puteai fi decât subjugați de trufia acestei naturi dichisite. Copacii păreau conștienți de prestigiul lor.

Am ajuns la apă. Am zărit o forfotă de culori. De cealaltă parte a heleșteului, un călugăr budist începu să arunce boabe: am văzut cum crapii săreau să le prindă. Unii erau enormi, împrôscături irizate ce mergeau de la albastru ca oțelul la portocaliu, trecând prin alb, negru, argintiu și auriu.

Dacă-ți mijeai ochii, puteai să le vezi doar culorile scânteind în lumină și să te minunezi. În schimb, dacă-i făceai mari, nu puteai să nu le vezi formele greoaie de pești-dive, de preotese ghiftuite ale pisciculturii.

De fapt, semănau cu niște Castafiore¹ mute, obeze și înveșmântate în furouri numai ape. Veșmintele multicolore subliniază ridicolul grăsanilor, după cum tatuajele pestrițe scot în evidență șuncile malacilor. Nici că putea fi ceva mai dizgrațios decât crapii aceia. Nu-mi părea rău că erau simbolul băieților.

— Trăiesc peste o sută de ani, mi-a spus Nishio-san cu tonul rezervat celui mai înalt respect.

Nu eram afit de sigură că ar fi un motiv de laudă. Longevitatea nu era un scop în sine. Pentru criptomer, o viață foarte îndelungată înșenina să dea amploarea cuvenită unei nobleți magnifice, însemna

---

¹ Bianca Castafiore, supranumită Privighetoarea din Milano, este unul dintre puținele personaje feminine prezente în aventurile lui Tintin. Drept model a servit, se pare, cântăreața italiană Renata Tebaldi (n.t.).

să aibă timp să-și așeze domnia, să stârnească admirația și teama amestecată cu respect datorate unui asemenea monument de forță și răbdare.

Pentru un crap, a fi centenar însemna să se bălăcească într-o durată adipoasă, să lase să mucezească pe el carnea aceea miloasă de pește de apă stătătoare. Există ceva chiar mai dezgustător decât grăsimea tinerilor: grăsimea bătrânilor.

Mi-am păstrat părerea pentru mine. Ne-am întors acasă. Ni-shio-san i-a asigurat pe ai mei că-mi plăcuseră foarte mult crapii. NU am tăgăduit, oboșită la gândul de a-mi expune concepțiile în fața lor.

Andre, Hugo, Juliette și cu mine făceam baie împreună. Cei doi ștregari sfrijiți semănau cu orice, numai nu cu niște crapii. Ceea ce nu-i împiedica să fie urâți. Poate că aici era și punctul comun care stătea la originea acelei simbolistici: faptul de a avea ceva dezagregabil. Fetele nu ar fi putut fi reprezentate de un animal respingător.

I-am cerut mamei să mă ducă la „apariul” (în mod ciudat, nu puteam să pronunț „acvariul”) din Kobe, unul dintre cele mai vestite din lume. Părinții mei se mirară de această pasiune ihtiologică.

Nu voiam decât să văd dacă toți peștii sunt la fel de urâți cum erau crapii. Am urmărit timp îndelungat fauna din marile bazine cu pereți de sticlă: am descoperit animale care de care mai fermecătoare și mai pline de grație. Unele erau fantasmagorice de-ai fi zis că sunt artă abstractă. Un creator s-ar fi delectat văzând atâta eleganță imposibil de purtat și totuși purtată.

Concluzia mea a fost categorică: dintre toți peștii, cel mai de nimic – de fapt, singurul de nimic – era crapul. Am râs în sinea mea. Mama m-a văzut jubilând: „Asta mică are să facă biologie submarină”, decretă ea cu perspicacitate.

Japonezii nu greșiseră alegând animalul acela drept simbol al sexului urât.

Îl iubeam pe tata, îl toleram pe Hugo – totuși, îmi salvase viața –, dar pe fratele meu îl consideram cea mai mare pacoste. Unica ambiție a vieții lui părea să fie aceea de a mă persecuta: îi făcea atâta plăcere încât era pentru el un scop în sine. Când reușea să mă scoată din minți ceasuri întregi, își atingea scopul pe ziua aceea. Se pare că așa sunt toți frații: poate că ar trebui exterminați.

Odată cu iunie a venit și căldura. Trăiam acum în grădină, pe care o părăseam, cu regret, doar ca să dorm. Catargul și drapelul

pisciform fuseseră strânse încă din prima zi a lunii: băieții nu mai erau la loc de cinste. Parcă ar fi fost dată jos statuia cuiva care nu-mi plăcea. Nici urmă de crap pe cer. Iunie mi-a fost o lună simpatică de la bun început.

Acum. temperatura îngăduia spectacolele în aer liber. Am fost anunțată că eram poftiți cu toții să mergem și să-l ascultăm pe tata cântând.

— Tati cântă?

— Cântă *nō*.

— Ce-i aia?

— Ai să vezi.

Nu-l auzisem niciodată pe tata cântând: se retrăgea ca să-și facă exercițiile sau le făcea la școală, alături de maestrul său de *nō*.

Douăzeci de ani mai târziu, am aflat curioasa întâmplare prin care părintele meu, care nu avea nici o predispoziție pentru o carieră lirică, devenise cântăreț de *nō*. Debarcase la Osaka în 1967, în calitate de consul al Belgiei. Aflat la primul său post asiatic, tânărul diplomat în vârstă de treizeci de ani se îndrăgostise și fusese îndrăgît fulgerător de această țară. Japonia a devenit și a rămas iubirea vieții lui. Cu entuziasmul neofitului, voia să descopere toate minunile Imperiului. Deoarece nu vorbea încă limba, o strălucită interpretă niponă îl însoțea pretutindeni. Tot ea îi ținea loc de ghid și de inițiatore în diversele forme de arte naționale. Văzându-l cât e de receptiv la toate, i-a venit ideea să-i arate unul dintre giuvaierurile cel mai puțin accesibile ale culturii tradiționale: arta *nō*. Pe vremea aceea, occidentalii erau tot atât de refractari la *nō* pe cât de favorabili erau teatrului *kabuki*.

Îl duse, așadar, într-o venerabilă școală de *nō* din Kansai, al cărei maestru era o Comoară Vie. Tata avu impresia că se întorsese în timp cu o mie de ani. Sentimentul său se accentua în momentul în care auzi o cântare *nō*: la început, crezu că erau niște bolboroseli venite din străfundul veacurilor. Simți genul acela de stînjeneală amuzată pe care ți-o provoacă reconstituirile de scene preistorice prin muzee.

Încetul cu încetul, înțelese că era exact invers, că avea de-a face cu sofisticarea întruchipată și că nu exista nimic mai stilizat și mai civilizată. De aici și până la a considera că e frumos mai era un pas pe care, deocamdată, nu-l putea face.

În ciuda acelor decibeli ciudați care-l înspăimîntau, își păstră expresia amabilă și plină de încântare a unui adevărat diplomat. La sfârșitul melopeei, care, firește, dură câteva ceasuri, nu lăsă să se vadă nici urmă din plictiseala pe care o încercase.

Pînă una-alta, prezența sa lăsase întreaga școală perplexă. Bătrânul maestru de *nō* veni în cele din urmă în fața lui și îi spuse:

— Onorabile oaspete, e pentru prima oară când un străin calcă aici. Pot să vă cer părerea despre cîntările pe care le-ați auzit?

Interpreta își făcu datoria, încurcat de propria-i ignoranță, tata încercă niște clișee politicoase despre importanța culturii strămoșești, despre bogăția patrimoniului artistic al țării, precum și alte prostii, unele mai mișcătoare decît altele.

Consternată, interpreta luă hotărârea să nu traducă un răspuns atît de stupid. Japoneza aceea cultivată înlocui, așadar, părerea părintelui meu cu a sa și o exprimă în cuvinte alese. Pe măsură ce ea „traducea”, bătrânul maestru făcea ochii din ce în ce mai mari. Cum?! Un alb neștiutor care abia debarcase și care asculta *nō* pentru prima oară înțelesese deja esența și subtilitatea acestei arte supreme?

Cu un gest neverosimil din partea unui nipon, a *fortiori* din partea unei Comori Vii, apucă solemn mâna străinului și îi spuse:

— Onorabile oaspete, sunteți un vrăjitor! O ființă de excepție! Trebuie să deveniți elevul meu!

Iar tata, care este un excelent diplomat, îi răspunse numai decît prin intermediul doamnei:

— Era cea mai mare dorință a mea. La început nu-și dădu seama de consecințele politeții sale, presupunând că aceasta va rămâne literă moartă. Fără să mai aștepte însă, bătrânul maestru îi porunci să vină și să ia prima lecție la școală peste două zile, la ora șapte dimineața.

Un om întreg la minte s-ar fi grăbit să contramandeze totul chiar a doua zi, printr-un telefon dat de secretară. Dar, în ziua cu pricina, tatăl meu se trezi în zori și veni la ora stabilită. Venerabilul profesor nu fu cătuși de puțin mirat și îi dăruî anevoioasa-i învățătură fără pic de indulgență, socotind că un suflet atît de mare merită onoarea de a fi tratat cu severitate.

La sfârșitul lecției, bietul tata era epuizat.

— Foarte bine, zise bătrânul maestru. Veniți din nou mâine dimineață la aceeași oră.

— Numai că... la opt și jumătate încep lucrul la consulat.

— Nici o problemă. Veniți atunci la cinci dimineața.

Dărmămat, elevul se supuse. Veni la școală în fiecare dimineață la ora aceea inumană pentru un om care și așa avea o meserie înrobitoare, cu excepția weekend-urilor, când își putea permite luxul să înceapă cursul la șapte dimineața, ceea ce însemna o adevărată trândăvie.

Discipolul belgian se simțea zdrobit de monumentul de civilizație niponă în care se încerca integrarea lui. El care, înainte să pună piciorul în Japonia, era pasionat de fotbal și de ciclism, se întreba prin ce dezagreabilă eroare a destinului ajunsese să-și sacrifice existența pe altarul unei arte atât de absconse. Ceea ce-i plăcea tot atât de puțin pe cât îi place jansenismul unui chefliu sau asceza unui mîncău.

Se înșela. Bătrânul maestru avusese perfectă dreptate, Nu-i trebui mult până să descopere în adâncul pieptului lat al străinului o voce de primă mână.

— Sunteți un cântăreț remarcabil, îi spuse el tatălui meu, care între timp învățase japoneza. Am să vă completez pregătirea și am să vă învăț să dansați.

— Să dansez...? Dar, onorabile maestre, uitați-vă la mine! bâigui belgianul arătând spre silueta sa masivă și greoaie.

— Nu văd unde-i problema. Vom începe lecția de dans mâine dimineață, la ora cinci.

A doua zi, la sfârșitul cursului, a fost rândul profesorului să rămână consternat. În trei ore, cu toată răbdarea lui, nu a reușit să smulgă de la tata nici cea mai mică mișcare care să nu fie descurajantă prin stângăcie și lipsă de grație.

Politicos și întristat, Comoara Vie încheie cu aceste cuvinte:

— Pentru dumneavoastră vom face o excepție. Veți fi un cântăreț de *nō* care nu va dansa.

Mai târziu, prăpădindu-se de răs, bătrânul maestru nu avea să piardă prilejul de a le povesti coriștilor săi cu ce seamănă un belgian care învață dansul evantaiului.

Jalnicul dansator deveni totuși un artist dacă nu uluitor, cel puțin demn de apreciere. Întrucât era singurul străin din lume ce posedă acest talent, deveni celebru în Japonia sub un nume care nu l-a mai părăsit: „cântărețul de *nō* cu ochi albaștri”.

Zi de zi, pe durata celor cinci ani de consulat la Osaka, a mers să-și ia în zori cele trei ore de lecție la venerabilul său profesor, între ei s-a înnodat minunata legătură de prietenie și admirație care, în Țara Soarelui-Răsare, îl atașează pe discipol de *sensei*.

La doi ani și jumătate, nu știam nimic despre povestea asta. Habar nu aveam cum își umple ziua tatăl meu. Seara, se întorcea acasă. Nu știam de unde vine.

— Ce face Tati? am întrebat-o eu pe mama odată.

— E consul.

Încă un cuvânt necunoscut căruia aveam să-i găsesc până la urmă semnificația.

Veni și după-amiaza spectacolului anunțat. Mama își luă cei trei copii și pe Hugo și merse la templu. Scena rituală pentru *nō* fusese instalată în aer liber, în grădina sanctuarului.

Ca și ceilalți spectatori, am primit toți câte o pernuță tare pe care să îngenunchem. Locul era foarte frumos și chiar mă întrebam ce urma să se întâmple.

Spectacolul de operă începu. L-am văzut pe tata intrând pe scenă extrem de încet, așa cum se cuvenea. Purta un costum superb. M-am simțit tare mândră că am un părinte atât de bine îmbrăcat.

Apoi începu să cânte. Mi-am înăbușit o expresie de spaimă. Ce era cu sunetele acelea ciudate care-i ieșeau din pânțele? Ce era cu limba aceea imposibil de înțeles? De ce vocea tatei se preschimbase în jeluirea aceea de nerecunoscut? Ce se întâmplase cu el? Voiam să plâng, ca atunci când vezi un accident.

— Ce-a pățit Tati? am șușotit eu către mama, care îmi porunci să tac. Țasta era cântat? Când Nishio-san îmi cânta numărători pentru jocurile de copii, îmi plăcea, în schimb, zgomotele care ieșeau din gura tatei nu știam dacă-mi plac; știam doar că mă sperie, că intrasem în panică și că așa fi preferat să fiu în altă parte.

Mai târziu, mult mai târziu, am învățat să iubesc arta *nō*, să o ador, tot așa cum părintele meu a trebuit să învețe să o interpreteze pentru a o iubi la nebunie. Un spectator sincer și necultivat care ascultă *nō* pentru prima oară nu poate încerca decât o profundă indispoziție, la fel ca străinul care mănâncă pentru prima oară pruna marinată cu sare, atât de greu de înghițit, de la micul dejun tradițional al japonezilor.

Am trăit o după-amiază cumplită. După teama de la început a

venit plictiseala. Spectacolul de operă a ținut patru ore, timp în care nu s-a întâmplat absolut nimic. M-am întrebat pentru ce ne aflăm noi acolo. Nu păream să fim singura care își pune o asemenea întrebare. Hugo și Andre arătau că lor le ajunsese. Cât despre Juliette, adormise pur și simplu pe pernuța ei. Fericita, o invidiam. Până și mama abia se abținea să nu caște.

Îngenuncheat ca să nu danseze, tata își psalmodia interminabila melopee. Mă întrebam ce se petrece în capul lui. În jurul meu, publicul japonez îl asculta impasibil, semn că tata cânta bine.

La asfințitul soarelui, spectacolul se încheie în sfârșit. Artistul belgian se ridică și părăsi scena mult mai repede decât o îngăduia tradiția, motivul fiind de natură tehnică: pentru corpul unui nipon, statul în genunchi ore în șir nu constituie nici o problemă, pe când picioarele tatei adormiseră buștean. Nu-i rămânea decât să alerge spre culise și să se prăbușească acolo, la adăpost de privirile altora. Oricum, în *nō*, cântărețul nu se întoarce pe scenă ca să adune aplauze, care, de altminteri, sunt întotdeauna la fel de anemice. Ovaționarea unui artist care ar veni să salute ar fi părut culmea vulgarității.

Seara, tata m-a întrebat cum mi se păruse reprezentația. Am răspuns printr-o întrebare:

— Asta înseamnă să fii consul? Să cânti ?

Râse.

— Nu, nu-i asta.

— Atunci ce înseamnă consul?

— E greu de explicat. O să-ți spun când ai să fii mai mare.

„Aici se ascunde ceva”, mi-am zis eu. Pesemne că desfășura cine știe ce activități compromițătoare.

Când stăteam cu un *Tintin* deschis pe genunchi, nimeni nu știa că citesc. Credeau că mă mulțumesc să mă uit la poze. În ascuns, citeam Biblia. Vechiul Testament era de neînțeles, dar în cel Nou existau și lucruri expresive pentru mine.

Adoram pasajul în care Iisus o iartă pe Maria Magdalena, deși nu înțelegeam natura păcatelor ei, amănunt ce-mi era însă indiferent; îmi plăcea că i se aruncă la picioare și i le șterge cu părul ei. Aș fi vrut să-mi facă și mie cineva așa.

Căldura crescuse vertiginos. Iulie începu o dată cu anotimpul umed. Începu să plouă aproape în fiecare zi. Călduță și frumoasă, ploaia m-a cucerit de la bun început.

Îmi plăcea nespus să stau zile întregi pe terasă, privind cum cerul se înverșunează asupra pământului. Mă jucam de-a arbitrul acestui meci cosmogonic, ținând socoteala punctelor. Norii erau mult mai impresionanți decât pământul, și totuși acesta învingea tot timpul până la urmă, căci era marele campion al forței de inerție. Când vedea cum sosesc norii superbi, încărcăți de apă, își bombănea refrenul:

— Hai, lovește-mă, descarcă-ți pe mine stocul de muniții, dă-i bătaie, zdrobește-mă, nu o să spun o vorbă, nu o să scot un geamăt, nimeni nu știe să încaseze ca mine, și când tu nici nu o să mai exiști de-atâta cât m-ai scuipat, eu o să fiu tot aici.

Uneori îmi păraseam adăpostul ca să mă întind deasupra victimei și să-i împărtășesc soarta. Alegeam momentul cel mai fascinant, cel al aversei – pugilatul final, acea fază a luptei când loviturile la figură ale ucigașului cad ca grindina, fără oprire, într-un trosnet răsunător de carcasă care se desface.

Încercam să țin ochii deschiși ca să privesc dușmanul în față. Frumusețea lui te înspăimânta. Eram tristă, știind că, mai devreme sau mai târziu, va pierde. În acest duel, îmi alesesem deja tabăra: mă vândusem adversarului. Chiar dacă trăiam pe Pământ, țineam cu norii: erau mult mai seducători. NU aș ezita să trădez pentru ei.

Nishio-san venea să mă caute ca să mă pună la adăpost sub acoperișul terasei.

— Ești nebună, ai să te îmbolnăvești!

În timp ce ea îmi scotea hainele ude learcă și mă fricționa învelită într-un cearșaf, eu priveam perdeaua de apă care își continua opera pleonastică: făcea Pământul una cu pământul. Aveam impresia că locuiesc într-un gigantic *car-wash*.

Se putea întâmpla și ca ploaia să învingă. Această victorie efemeră se numea inundație.

Nivelul apei crescuse în cartier, în Kansai, genul acesta de fenomen se producea în fiecare vară și nu era considerat o catastrofă: era un ritual prevăzut și în vederea căruia se luau măsuri – lăsându-se, de pildă, așa-numitele *miso* (onorabilele rigole) larg deschise pe străzi.

Dacă erai cu mașina, trebuia să mergi încet ca să nu împrști prea tare. Anotimpul ploios m-a fermecat din mai multe motive.

Lăcușorul Verde aproape că-și dublase întinderea, înghițind azaleele din jur. Aveam de două ori mai mult loc să înot și mi se

părea delicios de straniu să simt din când în când sub picior un tufiș înflorit.

Într-o zi, profitând de o scurtă acalmie, tatăl meu a vrut să se plimbe prin cartier.

— Vii cu mine ? m-a întrebat el întinzându-mi mâna.

Așa ceva nu se refuză.

Am plecat împreună să hoinărim pe străduțele inundate, îmi plăcea grozav să mă plimb cu tata care, pierdut în gândurile lui, mă lăsa să fac ce prostii voiam. Mama nu mi-ar fi dat voie niciodată să topăi prin puhoaiile de pe marginea străzii, stropind și rochia mea, și pantalonii tatei. El, în schimb, nici măcar nu-și dădea seama.

Era un adevărat cartier japonez, frumos și liniștit, mărginit de ziduri acoperite cu țiglă japoneză, cu arborii ginkgo pe care-i vedeai înălțându-se din grădini, în depărtare, străduța se transforma într-un drum ce se strecura în munte spre Lăcușorul Verde. Țsta era universul meu: aici mi-a fost dat, pentru prima și ultima oară în viață, să mă simt cu adevărat la mine acasă. Stăteam cu brațul ridicat ca să-l țin de mână pe tata. Toate erau la locul lor, începând cu mine însămi, când mi-am dat seama că mâna mi-era goală.

M-am uitat la locul de lângă mine: nu mai era nimeni. Cu o secundă mai înainte, eram sigură, acolo se afla tata. A fost de-ajuns să întorc capul pentru o clipă că a și pierit. Nici nu am știut când mi-a dat drumul.

O angoasă de nedescris puse stăpânire pe mine: cum putea să se volatilizeze un om în felul ăsta? Oare ființele erau niște lucruri atât de precare încât să le poți pierde fără motiv și fără explicație? Putea un asemenea colos să dispară cât ai clipi din ochi?

Deodată, am auzit vocea tatei care mă chema – fără doar și poate, de dincolo de mormânt, fiindcă oricât m-aș fi uitat în jurul meu, nu era acolo. Vocea lui părea să vină de pe altă lume.

— Tați, unde ești?

— Aici, răspunse el liniștit.

— Unde aici?

— Nu te mișca. Și nu carecumva să te duci acolo unde eram eu.

— Unde erai tu ?

— La un metru în dreapta ta.

— Ce-ai pățit?

— Sunt sub tine. Era o rigolă deschisă și am căzut înăuntru.

Am privit în jur. În mijlocul străzii transformate în nu nu se zărea nici o deschizătură. Dacă te uitai însă mai cu atenție, vedeai un fel de vârtoj care semnala probabil gura canalelor.

— Tati, ești în *miso*? am întrebat eu făcând haz.

— Da, scumpa mea, zise el calm ca să nu mă înspăimânte.

Greșea: mai bine ar fi fost să bage spaima în mine. Nu mă speriam eu cu una, cu două. Episodul mi se părea cât se poate de comic și nu vedeam nici un pericol. Mă uitam fix la gaura de apă care-l înghițise, minunându-mă că tata poate vorbi cu mine prin zidul acela lichid: aș fi vrut să ajung și eu acolo, ca să văd cum e sălașul lui acvatic.

— Tați, ești bine acolo unde ești ?

— Merge. Du-te înapoi acasă și spune-i lui Mami că sunt în canalizare, da? îmi ceru el cu atâta sânge rece încât nu am înțeles cât de urgentă era misiunea mea.

— Mă duc.

Am făcut stânga-mprejur și m-am pus pe zburdat.

Pe drum, m-am oprit, lovită de o evidență: și dacă asta era meseria tatălui meu? Pai da, sigur! Consul însemna vidanșor! Nu voise să-mi spună fiindcă nu era mîndru de profesia lui. Ce mai secretos!

M-am înveselit: în sfârșit, dezlegasem misterul activităților lui tata. Pleca devreme în fiecare dimineață și se întorcea seara fără ca eu să știu unde se ducea. De-acum eram la curent: își petrecea ziua în canalizare.

Dacă stăteam să mă gândesc, eram mulțumită că tata face o muncă legată de apă – căci, deși era apă murdară, tot apă era, elementul prieten cu mine și care îmi semăna cel mai mult, cu toate că puțin a lipsit să nu mă înec în el. De altfel, oare nu era logic că fusesem în pericol să mor în elementul care vorbea cel mai bine pe limba mea? Încă nu știam că prietenii sunt cei dintâi trădători potențiali, dar știam că lucrurile cele mai seducătoare sunt cu siguranță și cele mai periculoase, cum ar fi să te apleci prea tare pe fereastră sau să te culci în mijlocul drumului.

Aceste gânduri interesante au șters până și amintirea misiunii pe care mi-o dăduse vidanșorul. Am început să mă joc pe marginea străduței și să țopâi prin niște adevărate fluvii în timp ce cântam

cântece născocite de mine; pe un zid, am văzut un pisic care nu îndrăzne să treacă apa de frică să nu se ude: l-am luat în brațe și l-am pus pe zidul de pe cealaltă parte, nu însă înainte de a-i ține un discurs despre plăcerile natației și despre binefacerile ei. Motanul fugi fără să-mi mulțumească.

Curios mijloc alesese tatăl meu ca să-mi dezvăluie ce meserie are. În loc să-mi explice, mă duse la locul lui de muncă și, pe furiș, se dăduse la fund ca să facă mai multă impresie. Al naibii, Tați! Probabil că tot acolo își repeta și lecțiile de *nō*, de aceea nu-l auzisem niciodată cîntînd.

Așezată pe, trotuar, am construit o bărcuță din frunze de ginkgo și i-am dat drumul pe firul apei. Mergeam în urma ei cu pași mărunți. Ciudați și japoneziiăștia care aveau nevoie de un belgian pentru canalele lor! Pesemne că în Belgia se găseau vidanjorii cei mai deosebiți. Oricum, toate astea nu aveau prea mare importanță. Peste o lună urma să sărbătoresc împlinirea vârstei de trei ani: măcar de-aș fi primit elefantul de pluș! Făcusem aluzii peste aluzii ca părinții să înțeleagă ce-mi doresc, dar oameniiăștia erau uneori tare încuiați.

De nu ar fi fost inundația, aș fi jucat jocul meu preferat, pe care-l numeam „provocarea”: trebuia să te lungești în mijlocul străzii, să cânti un cântec în minte și să rămâi acolo până ce-l sfârșești, fără să te miști indiferent ce s-ar întâmpla. Totdeauna mă întrebam dacă aș fi rămas în caz că trecea vreo mașină: oare aș fi avut curajul să nu-mi părăsesc postul? Inima îmi bătea năvalnic la gândul ăsta. Din păcate, în rarele ocazii când scăpasem de sub supravegherea adulților ca să mă joc de-a provocarea nu trecuse nici o mașină. Așa încât nu primisem răspuns la întrebarea mea științifică.

După atâtea aventuri mintale, fizice, subterane și navale, am ajuns acasă. M-am instalat pe terasă și am început să învârt sfârleaza cu înverșunare. Nu știu cât timp a trecut așa.

În cele din urmă, mama m-a văzut.

— A, v-ați întors, zise ea.

— M-am întors singură.

— Și unde a rămas tata?

— E la serviciu.

— S-a dus la consulat?

— E în canalizare. Chiar mi-a cerut să-ți spun.

— Ce?

Mama sări în mașină și-mi porunci să-i arăt drumul până la canalul cu pricina.

— În sfârșit, ați ajuns! gemu vidanșorul.

Fiindcă nu reușea să-l scoată la suprafață, mama chemă în ajutor câțiva vecini, iar unul dintre ei avu fericita idee să ia și o funie pe care o aruncă în *miso*. Câțiva forțoși îl traseră pe tata afară. O întreagă mulțime se adunase să vadă cum iese din adâncuri belgianul anadiomene. Merita osteneala: la fel cum sunt oameni de zăpadă, acum ai fi zis că e un om de nămol. Nici mirosul nu era de colo.

Judecând după uimirea generală, am înțeles că tata nu era vidanșor și că asistasem la un accident. Am fost oarecum decepționată, nu numai pentru că-mi plăcuse ideea să am pe cineva din familie la canalizare, dar și pentru că mă întorceam de unde plecasem în încercarea mea de a elucida sensul cuvântului „consul”.

Ni s-a interzis să mai hoinărim pe străzi până la sfârșitul potopului.

Cînd ploaia nu mai contenește, idealul e totuși să te duci să înoți. Remediu împotriva apei este multă apă.

Acum îmi petreceam viața la Lăcușorul Verde. Nishio-san mă însoțea în fiecare zi, cramponată de umbrela ei: rămăsese tot de partea uscăciunii. Pe cînd eu, de la bun început, alesesem tabăra opusă: plecam de acasă în costum de baie ca să mă ud încă înainte să înot. Deviza mea era să nu apuc niciodată să mă zvânt.

Săream în lac și nu mai ieșeam de acolo. Cel mai frumos moment era aversa: atunci, mă ridicam la suprafață ca să fac pluta și să primesc perpendicular dușul acela sublim. Lumea îmi cădea pe tot corpul. Deschideam gura ca să-i înghit revărsarea, nu refuzam nici o picătură din tot ce-mi oferea. Universul era dărnice, iar eu eram destul de însetată ca să-l sorb până la ultima înghițitură.

Eu și, dedesubt, apă; eu și, deasupra, apă; eu și, în mine, apă – apa eram eu. Nu degeaba, în japoneză, prenumele meu cuprindea ploaia. Asemenea ei, mă simțeam prețioasă și primejdioasă, inofensivă și mortală, tăcută și tumultuoasă, detestabilă și fericită, blîndă și corozivă, neînsemnată și rară, naturală și surprinzătoare, insidioasă și răbdătoare, muzicală și cacofonică -însă dincolo de toate, înainte de a fi orice altceva, mă simțeam invulnerabilă.

Puteai să te aperi de mine stînd sub un acoperiș sau sub o

umbrelă, asta nu mă deranja. Mai devreme sau mai târziu, nimic nu rămânea de nepătruns pentru mine. Puteai să mă dai afară sau să-mi pui stavile în cale la nesfârșit, până la urmă tot mă infiltram. Nici măcar în deșert nu puteai fi absolut sigur că nu ai să mă întâlnești – în schimb, puteai fi absolut sigur că ai să te gândești la mine. Puteai să mă blestemi văzînd cum cad chiar și în a patruzecia zi a potopului, aș fi rămas nepăsătoare.

Dată fiind vasta mea experiență antediluviană, știam că ploaia este o culme a plăcerii. Unele persoane observaseră că era bine să mă accepti, să te lași potopit de mine fără să încerci să opui rezistență. Însă cel mai bine era, categoric, să fii eu, să fii ploaia: nu exista voluptate mai mare decât să te reverși, burniță sau aversă, să biciuiești chipuri și peisaje, să alimentezi izvoare ori să scoți fluvii din matcă, să strici nunți și să sărbătorești înmormântări, să cazi cu nemiluita, dar sau blestem al cerului.

Copilăriei mele ploioase Japonia îi pria precum peștelui apa.

Sătulă de nesfârșitele nuntiri dintre mine și elementul meu, Nishio-san mă chema în cele din urmă:

— Ieși din lac ! Ai să te topești!

Prea târziu. Mă topisem încă de multă vreme.

August. „*Mushiatsui*”, se plîngea Nishio-san. Într-adevăr, era o căldură de etuvă. Lichefierile și sublimările se succedau într-un ritm insuportabil. Pentru corpul meu amfibiu era o plăcere. Dar numai pentru el.

Tatălui meu i se părea un infern să cânte pe căldura aceea. La reprezentațiile în aer liber, își dorea să vină ploaia și să întrerupă spectacolul. Și eu o doream, nu numai pentru că orele de *nō* mă umpleau de plictiseală, ci mai ales pentru bucuria aversei. Bubuitul tunetului în munte era cel mai frumos zgomot din lume.

Mă jucam mințind-o pe sora mea. Orice era bun, numai să fie o invenție.

— Am un măgar, i-am zis. De ce un măgar? Cu o clipă mai devreme nu știam ce urma să-i spun.

— Un măgar adevărat, am continuat eu la întâmplare, înfruntând cu mult curaj necunoscutul.

— Ce tot îndruși acolo ? zise în din urmă Juliette.

— Da, am un măgar. Trăiește pe pajiște, îl văd când mă duc la Lăcușorul Verde.

- Acolo nu-i nici o pajiște.
- E o pajiște secretă.
- Și cum e măgarul tău ?
- Cenușiu, cu urechi lungi cheamă Kaniku, am inventat eu.
- De unde știi că-l cheamă așa?
- Eu i-am dat numele ăsta.
- NU ai dreptul. Nu-i al tău.
- Ba da, e al meu.
- De unde știi tu că-i al tău, și nu al altcuiva?
- Mi-a zis el.

Sora mea izbucni în râs:

— Mincinoaso! Măgarii nu vorbesc. Drace! Uitasem amănuntul ăsta.

Totuși, m-am încăpățânat:

- E un măgar fermecat care vorbește.
- Nu te cred.
- Treaba ta, am încheiat eu cu superioritate.

Mi-am repetat în sinea mea: „Data viitoare trebuie să-mi aduc aminte că animalele nu vorbesc”.

Am luat-o de la capăt:

— Am un gândac de bucătărie. Din motive care îmi scapă, minciuna asta nu a produs nici un efect.

Am încercat cu un adevăr, ca să mă lămuresc:

- Știi să citesc.
- Bine.
- E adevărat.
- Cum să nu, cum să nu.

Bine. Nu mergea nici cu adevărul. Fără să deznădăjduiesc, am mers mai departe în căutarea credibilității:

- Am trei ani.
- De ce minți tot timpul?
- Nu mint. Am trei ani.
- O să ai peste zece zile!
- Da. Am aproape trei ani.
- Aproape nu înseamnă trei ani. Vezi că minți tot timpul.

Trebuia să mă obișnuiesc cu ideea: nu eram credibilă. Nu era ceva grav. La urma urmei, mi-era totuna dacă mi se dă crezare sau nu. O să inventez mai departe, pentru plăcerea mea.

Am început deci să-mi spun povești. Cel puțin eu mă credeam.

Nimeni în bucătărie: o ocazie ce nu trebuia pierdută. Dintr-un salt am fost pe masă și am început ascensiunea pe peretele de nord al rafturilor cu provizii. Un picior pe cutia de ceai, celălalt pe pachetul de biscuiți, în timp ce o mână se agăța de coada polonicului: trebuia să găsească eu până la urmă comoara pentru care mă luptam, locul unde ascundea mama ciocolata și caramellele.

O cutiuță din tinichea: inima prinse să-mi bată de-mi spărgea pieptul. Cu piciorul drept în sacul de orez și cel stâng pe algele uscate, am aruncat în aer încuietura cu dinamita poftei mele. Am deschis și am descoperit, cu ochii ieșiți din orbite, dublonii de cacao, perlele de zahăr, colierele de gumă de mestecat, diademele de lemn dulce și brățările de *marshmallow*. Prada. Mă pregăteam să-mi înfig steagul și să-mi contemplos victoria din înaltul aceluia Himalaya de sirop de glucoză și antioxidant E 428, când am auzit zgomot de pași.

Panică. Lăsându-mi pietrele prețioase în vârful dulapului, am coborât în rapel și m-am ascuns sub masă. Picioarele sosiră: pe Nishio-san am recunoscut-o după papucii de casă, iar pe Kashima-san după *geta*.

Aceasta din urmă se așeză în vreme ce femeia mai tânără încălzea apa pentru ceai. Îi dădea porunci de parcă ar fi vorbit cu o sclavă și, nemulțumindu-se să o domine, îi spunea niște lucruri cumplite:

— Oamenii ăștia te disprețuiesc, e limpede.

— Nu-i adevărat.

— Se vede de la o poștă. Belgianca îți vorbește ca unei subordonate.

— Aici, o singură persoană îmi vorbește ca unei subordonate: tu.

— Normal: chiar ești o subordonată. Eu, una, nu sunt ipocrită.

— Doamna nu e ipocrită.

— Obiceiul ăsta al tău de a-i spune „doamnă” e ridicol.

— Ea îmi spune Nishio-san. În limba ei, echivalentul e „doamnă”.

— Poți fi sigură că pe la spate îți spune „slujnicuță”.

— De unde știi? Tu nu vorbești franceza.

— Alții i-au disprețuit întotdeauna pe japonezi.

— Nu și ei.

- Proastă mai ești!
- Domnul cîntă *nō* !
- „Domnul”! Nu vezi că belgianul face asta ca să-și bată joc de noi!
- În fiecare dimineață se ridică din pat înainte de răsăritul soarelui ca să se ducă la lecția de muzică.
- E normal ca un soldat să se trezească devreme pentru a-și apăra țara.
- E diplomat, nu soldat.
- S-a văzut clar la ce servesc diplomații, în 1940.
- Suntem în 1970, Kashima-san.
- Și ce ? Nu s-a schimbat nimic.
- Dacă sunt dușmanii tăi, de ce mai lucrezi pentru ei?
- Nu lucrez. NU ai observat?
- Ba da, am observat. Dar primești banii lor.
- E puțin pe lângă cât ne datorează ei nouă.
- Nu ne datorează nimic.
- Ne-au luat cea mai frumoasă țară din lume. Au ucis-o în 1945.
- Până la urmă tot noi am câștigat. Acum țara noastră e mai bogată decât a lor.
- Țara noastră nu mai e nimic față de ce era înainte de război. Tu nu ai cunoscut vremurile acelea. Pe atunci aveai de ce să te mîndrești că ești japonez.
- Zici așa pentru că vorbești despre vremea tinereții. Idealizezi.
- Nu e de-ajuns să vorbești despre vremea tinereții ca să fie frumos. Dacă tu ai vorbi despre tinerețea ta, ar fi mizerabil.
- Așa e. Fiindcă sunt săracă. Și înainte de război, tot săracă aș fi fost.
- Înainte era frumusețe pentru toată lumea. Și pentru bogați, și pentru săraci.
- Ce știi tu despre asta?
- Astăzi nu mai e frumusețe pentru nimeni. Nici pentru săraci, nici pentru bogați.
- Frumusețea nu-i greu de găsit.
- Sunt doar niște resturi sortite să dispară. Japonia decade.
- Am mai auzit asta undeva.

— Știu ce crezi. Deși nu ești de părerea mea, ar trebui să-ți faci griji. Nu ești chiar atât de iubită pe cât crezi aici. Ești foarte naivă dacă nu vezi disprețul ce se ascunde în spatele zâmbetului lor. E normal. Oamenii din mediul tău sunt atât de obișnuiți să fie tratați ca niște câini încât nici nu mai bagă de seamă. Eu, în schimb, sunt o aristocrată: simt dacă nu mi se acordă respect.

— Aici chiar că ți se acordă respect.

— Mie, da. Le-am dat de înțeles că nu e în interesul lor să mă confunde cu ține.

— Rezultatul e că eu fac parte din familie, nu tu.

— Tare proastă trebuie să fii ca să crezi așa ceva.

— Copiii mă adoră, mai ales cea mică.

— Evident! La vârsta asta sunt niște căței! Dacă îi dai de mâncare unui cățel, te iubește!

— Eu îi iubesc pe cățeii ăștia.

— Dacă vrei să faci parte dintr-o familie de câini, nu ai decât. Dar să nu te miri dacă într-o zi au să te trateze și pe tine ca pe un câine.

— Ce vrei să spui ?

— Știu eu ce vreau să spun, zise Kashima-san punându-și bolul de ceai pe masă, ca pentru a încheia discuția.

A doua zi, Nishio-san l-a anunțat pe tata că renunță la slujbă.

— Am prea mult de muncă, sunt obosită. Trebuie să mă întorc acasă și să mă îngrijesc de gemenele mele. Fetele nu au decât zece ani, au încă nevoie de mine.

Zdrobiți, părinții mei nu au putut decât să accepte.

M-am aruncat de gâtul lui Nishio-san :

— Nu pleca! Te implor!

A plâns, însă nu și-a schimbat hotărârea. Am văzut-o pe Kashima-san schițând un zîmbet.

Am dat fuga să le povestesc părinților ce am înțeles din discuția la care asistasem pe ascuns, înfuriat pe Kashima-san, tata se duse să discute cu Nishio-san între patru ochi, Eu am rămas în brațele mamei, hohotind și repetând convulsiv:

— Nishio-san trebuie să rămână cu mine! Nishio-san trebuie să rămână cu mine!

Mama mi-a explicat cu blîndețe că, oricum, într-o zi aveam să mă despart de Nishio-san.

— Tata nu are să stea o veșnicie la post în Japonia. Peste un an, doi sau trei, o să plecăm. Iar Nishio-san nu o să plece cu noi. Atunci, are să trebuiască să te desparti de ea.

Universul se năruie sub picioarele mele. Aflasem atâtea grozăvii dintr-o dată încât nu mai puteam asimila nici măcar una. Mama părea să nu-și dea seama că îmi vestește Apocalipsa.

Am avut nevoie de ceva timp până să pot scoate un sunet.

— NU o să rămânem aici pentru totdeauna?

— Nu. Tata are să primească post altundeva.

— Unde?

— Nu se știe.

— Când?

— Nici asta nu se știe.

— Nu. Eu nu plec. Nu pot să plec.

— Nu vrei să mai fii cu noi?

— Ba da. Dar și voi trebuie să rămâneți.

— Nu avem dreptul.

— De ce?

— Tata e diplomat. Asta-i meseria lui.

— Și ce dacă?

— Trebuie să asculte de Belgia.

— Belgia e departe. Nu-l poate pedepsi dacă nu ascultă.

Mama a râs. Eu am plâns și mai tare.

— Ce mi-ai spus tu e o glumă. NU o să plecăm!

— Nu e o glumă. Într-o zi, o să plecăm.

— Eu nu pot să plec! Trebuie să trăiesc aici! E țara mea! E casa mea !

— Nu e țara ta!

— E țara mea! Dacă plec, mor! Dădeam din cap ca o nebună.

Eram în mare, nu mai atingeam fundul, apa mă îngھیtea, mă zbăteam, căutam un sprijin, nu mai găseam nicăieri pământ tare, lumea nu mai voia să știe de mine.

— Ba nu, nu ai să mori.

Era adevărat însă: muream deja. Tocmai aflasem cumplita veste pe care orice om o află mai devreme sau mai târziu: ce iubești ai să pierzi. „Ce ți s-a dat ți se va lua înapoi”: sub această formă am conștientizat eu dezastrul ce avea să-mi fie laitmotivul copilăriei, al adolescenței și al peripețiilor ulterioare. „Ce ți s-a dat ți se va lua

înapoi”: toată viața îți va fi marcată de doliu. Doliu după țara mult iubită, după munte, și flori, și casă, după Nishio-san și limba în care îi vorbești. Și are să fie doar primul doliu dintr-o serie a cărei lungime nici nu ți-o închipui. Doliu în adevăratul sens al cuvântului, fiindcă nu ai să recuperezi și nu ai să mai regăsești nimic: vor încerca să te amăgească așa cum l-a amăgit Dumnezeu pe Iov „dându-i înapoi” altă femeie, altă casă și alți copii. Din păcate, nu ai să fii îndeajuns de proastă ca să te lași păcălită.

— Dar ce-am făcut rău?

— Nimic. Nu ești tu de vină. Asta este.

Măcar de-aș fi făcut ceva rău! Măcar dacă această atrocitate ar fi fost o pedeapsă ! Dar nu. Pur și simplu, asta este. Nu contează dacă ești rea sau nu. „Ce ți s-a dat ți se va lua înapoi”: asta-i regula.

La vârsta de aproape trei ani, știi că într-o bună zi vei muri. NU are nici o importanță: mai este atâta vreme până atunci încât moartea parcă nici nu ar exista. Să afli însă la aceeași vârstă că peste un an, doi sau trei vei fi izgonit din grădină, fără să fi încălcat măcar poruncile supreme, este lecția cea mai dură și cea mai nedreaptă, sursa unor chinuri și angoase fără sfârșit.

„Ce ți s-a dat ți se va lua înapoi”: și dacă ai ști ce-or să îndrăznească să-ți ia într-o zi!

Am început să țip de disperare.

În clipa aceea, tata și Nishio-san și-au făcut din nou apariția. Aceasta din urmă a venit repede și m-a luat în brațe.

— Liniștește-te, rămân, nu mai plec, rămân cu tine, s-a terminat!

Dacă mi-ar fi spus același lucru cu un sfert de oră mai înainte, aș fi explodat de bucurie. De acum, știam însă că e doar o păsuire: drama era lăsată pentru mai târziu. Slabă consolare.

Când te confrunți cu descoperirea acestei viitoare spolieri, nu sunt posibile decât două atitudini: te decizi ori să nu te atașezi de ființe și de lucruri, astfel încât amputarea să fie cât mai puțin dureroasă, ori, dimpotrivă, să iubești cu atât mai mult ființele și lucrurile, să te dăruiești fără rezerve – „pentru că nu vom fi decât puțin timp împreună, îți voi dărui într-un an toată dragostea pe care aș fi putut să ți-o dăruiesc într-o viață”.

Asta a fost imediat și alegerea mea: am cuprins trupul lui Nishio-san și l-am strâns în brațe atât cât îmi îngăduiau neînsemna-

tele-mi puteri. Și totuși, am mai plâns încă multă vreme.

Kashima-san a trecut pe acolo și a văzut scena: eu strân-gând-o în brațe pe Nishio-san, acum calmă și înduioșată. Și a înțeles dacă nu faptul că le spionasem, cel puțin rolul afectiv pe care-l jucasem în toată povestea.

A strâns din buze. Am văzut cum îmi aruncă o privire încărcată de ură.

Tata m-a mai liniștit cât de cât: plecarea noastră din Japonia era prevăzută abia peste doi sau trei ani. Pentru mine, doi sau trei ani echivalau cu durata unei vieți: îmi rămânea timp pentru o întreagă existență în țara mea natală. A fost o ușurare amară, cum sunt medicamentele care calmează durerea fără să vindece boala. I-am sugerat părintelui meu să-și schimbe meseria. Mi-a răspuns că, oricum, cariera de vidanjor nu-l prea atrage.

Am trăit de atunci cu un sentiment de solemnitate tragică. Chiar în după-amiaza acelei revelații tragice, Nishio-san m-a dus la locul de joacă: mi-am petrecut o oră sărind cu frenezie pe micul zid din jurul gropii cu nisip și repetând în minte aceste cuvinte:

„Trebuie să ții minte! Trebuie să ții minte!”

Pentru că nu ai să rămâi la nesfârșit în Japonia, pentru că ai să fii alungată din grădină, pentru că ai să pierzi muntele și pe Nishio-san, pentru că ce ți s-a dat ți se va lua înapoi, ai datoria să ții minte aceste comori. Amintirea are aceeași putere ca și scrisul: când vezi scris într-o carte cuvântul «pisică», el diferă foarte mult la înfățișare de motanul din vecini care s-a uitat la tine cu ochii lui atât de frumoși. Și totuși, la vederea cuvântului scris încerci o plăcere asemenea celei pe care ți-o dau prezența pisicii și privirea ei auriu ațintită către tine.

La fel e și memoria. Bunica ta a murit, dar amintirea ei o ține în viață. Dacă izbutești să-ți înscrii în materia creierului minunile din paradisul tău, ai să duci cu tine în minte dacă nu realitatea lor miraculoasă, măcar puterea lor.

De azi înainte nu vei mai trăi decât consacrări solemne. Momentele care vor merita vor fi înveșmântate cu mantie de hermină și încoronate în catedrala de sub fruntea ta. Emoțiile îți vor fi dinastii.

În sfârșit, a venit și ziua când am împlinit trei ani. Era prima aniversare de care eram conștientă. Evenimentul mi s-a părut de importanță planetară. Dimineața, m-am trezit imaginându-mi că

Shukugawa are să fie în sărbătoare.

Am sărit în patul surorii mele care dormea încă și am zgâlțâit-o:

— Vreau să-mi spui tu prima la mulți ani.

Credeam că are să fie foarte onorată. A mormăit la mulți ani și s-a întors pe cealaltă parte cu un aer nemulțumit.

Am lăsat-o pe ingrată și am coborât la bucătărie. Nishio-san a fost perfectă: a îngenuncheat dinaintea mea, a copilului-zeu, și m-a felicitat pentru realizare. Avea dreptate: să împlinești trei ani nu era ceva la îndemâna oricui.

Apoi s-a prosternat în fața mea. Am simțit o mare mulțumire.

Am întrebat-o dacă sătenii vor veni să mă aclame la mine acasă sau trebuie să ies eu pe stradă ca să primesc aplauzele lor. Nishio-san a rămas perplexă preț de o clipă, după care a găsit acest răspuns:

— E vară. Oamenii sunt plecați în concediu. Altminteri, ar fi organizat un festival pentru tine.

Mi-am zis că e mai bine așa. Desigur că festivitățile m-ar fi obosit. Nimic nu era mai bun decât intimitatea pentru a-mi sărbători triumful. Din moment ce-mi primeam elefantul din plus, ziua avea să cunoască o culme a fastului.

Părinții m-au anunțat că îmi voi primi cadoul la gustare. Hugo și Andre mi-au spus că, în mod excepțional, se vor abține să mă sâcâie pentru o zi. Kashima-san nu mi-a spus nimic.

Am petrecut orele care au urmat cu o nerăbdare halucinantă. Elefantul urma să fie cel mai fantastic cadou care mi s-ar fi oferit în viața mea. Mă întrebam cât de lungă o să aibă trompa și cât de greu are să fie la mine în brațe.

Aveam să-i spun acestui elefant Elefant: un nume frumos pentru un elefant.

La patru după-amiaza, m-au chemat. Când am ajuns la masa unde se lua gustarea, aveam niște bătăi de inimă de opt grade pe scara Richter. NU am văzut nici un pachet. Probabil că era ascuns.

Formalități. Tort. Trei lumânări aprinse în care am suflat ca să termin rapid și cu asta. Cântece.

— Unde mi-e cadoul? am întrebat în cele din urmă.

Părinții mei zâmbiră cu șiretenie.

— E o surpriză. Neliniște.

— Nu e ce-am cerut eu?

— E ceva și mai și!

Ceva și mai și decât un pahiderm din pluș nu exista. Am presimțit tot ce putea fi mai rău.

— Ce e?

M-au dus la micul iaz cu pietre din grădină.

— Uită-te în apă.

În iaz se zbenguiau trei crapii vii.

— Am observat că ai o pasiune pentru pești și mai ales pentru crapii.

Așa că îți dăruim trei: câte unul pentru fiecare an. E o idee bună, nu?

— Da, am răspuns eu cu o politețe consternată.

— Primul e portocaliu, al doilea verde, iar al treilea argintiu. E o încântare, nu crezi ?

— Ba da, am zis eu gândindu-mă că era o mizerie.

— Tu ai să te ocupi de ei. Ți-am pregătit un stoc de pesmeți din orez expandat: îi faci bucățele și le arunci, uite-așa. Ești mulțumită?

— Foarte.

Drăcia dracului. Aș fi preferat să nu primesc nimic.

Mintisem nu atât din politețe, cât pentru că nu exista limbaj cunoscut care să-mi fi putut egala în tărie amărăciunea, și nici expresie care să fi putut ajunge măcar până la călcâiul decepției mele.

La nesfârșita listă a întrebărilor omenești rămase fără răspuns trebuie adăugată și aceasta: ce se petrece în mintea unor părinți bine intenționați atunci când nu le e destul că-și fac despre copiii lor niște idei care te năucesc, dar mai iau și inițiative în locul lor?

Se obișnuiește ca oamenii să fie întrebați ce voiau să devină când erau mici. În cazul meu, mai interesant ar fi ca întrebarea să le fie pusă părinților: răspunsurile lor succesive oferă imaginea exactă a ceea ce eu nu am vrut să devin niciodată.

Pe când aveam trei ani, trâmbițau pasiunea „mea” pentru creșterea crapilor. Când am împlinit șapte, au anunțat decizia „mea” solemnă de a face o carieră diplomatică. La doisprezece ani, le-a sporit convingerea că au drept vlăstar un lider politic. Iar când am împlinit șaptesprezece ani, au declarat că voi fi avocata familiei.

Mi se mai întâmpla să-i întreb de unde le vin ideile acelea

ciudate, îmi răspundeau, totdeauna cu același aplomb, că „se vede” și că „așa zice toată lumea”. Iar când voiam să aflu cine era „toată lumea”, spuneau:

— Păi, toată lumea, ce mai!

Nu se cuvenea să ofensezi buna lor credință.

Să ne întoarcem însă la vremea când aveam trei ani. Întrucât tata și mama aveau pentru mine ambiții în piscicultura, m-am străduit, din bunăvoință filială, să mimez semnele exterioare ale ihtiofiliei.

Cu creioane colorate, am început să creez, în carnetele mele cu desene, mii și mii de pești, cu înotătoare mari și mici, cu mai multe, fără, cu solzi verzi, roșii, albaștri cu puncte galbene sau portocalii cu dungi mov.

— Bine am făcut că i-am dăruit crapii! ziceau părinții încântați în timp ce-mi priveau operele.

Toată povestea ar fi fost comică dacă nu aș fi avut datoria să-mi hrănesc zi de zi fauna acvatică.

Mă duceam în cămară să iau câțiva pesmeți din orez expandat. Apoi, în picioare pe malul iazului cu pietre, fărâmițam alimentul din granule aglomerate și aruncam în apă bucăți de mărimea floricelelor de porumb.

Era destul de amuzant. Problema erau bestiile acelea de crapi care ieșeau atunci la suprafață, cu boturile căscate, să-și ia gustarea.

La vederea celor trei guri fără trup care se iveau din iaz puse pe îndopat înghețam de dezgust.

Părinții mei, care nu duceau niciodată lipsă de idei bune, mi-au zis:

— Tu, cu fratele tău și cu sora ta sunteți trei la număr, ca și crapii. Ai putea să-l numești pe cel portocaliu Andre, pe cel verde Juliette, iar cel argintiu ar purta numele tău.

Am găsit un pretext politicos ca să evit dezastrul onomastic.

— Nu. Hugo s-ar întrista.

— Așa e. Oare nu am putea cumpăra și al patrulea crap?

Repede, să inventez ceva, orice.

— Nu. Deja le-am dat nume.

— A, da? Și cum le-ai spus?

„Ce merge cu trei?”, m-am întrebat iute ca fulgerul. Am răspuns:

— Iisus, Maria și Iosif.

— Iisus, Maria și Iosif? Nu crezi că sunt nume ciudate pentru niște pești ?

— Nu, am zis eu.

— Și cum îl cheamă pe fiecare în parte ?

— Cel portocaliu e Iosif, cel verde e Maria, iar cel argintiu e Iisus.

Până la urmă, mama a râs la gândul că pe un crap îl putea chema Iosif. Botezul meu a fost acceptat.

Mi-am făcut obiceiul ca zi de zi, la amiază, când soarele era sus de tot pe cer, să vin și să hrănesc treimea. Preoteasă piscicolă, binecuvântam pesmetul de orez, îl rupeam, apoi îl aruncam în apă zicând:

— Acesta este trupul meu care se dă pentru voi.

Mutrele urâte ale lui Iisus, Maria și Iosif apăreau într-o clipită. Cu lovituri din înotătoare ce făceau apa să clocotească, se aruncau asupra tainului, se luptau ca să înghită cât mai multe cocoloașe de mâncare.

Să fi fost chiar așa de bună încât să justifice asemenea dispute? Am mușcat și eu din chestia aceea care aducea cu polistirenul expandat: nu avea nici un gust. La fel de bine ai fi putut mânca pastă de hârtie.

Și totuși, trebuia să vezi cum se băteau prostănacii de pești pentru mana aceea care, îmbibată cu apă, nu putea fi decât pur și simplu infectă.

Crapiiăștia îmi inspirau un dispreț nemărginit.

Împrăștiind orezul aglomerat, mă străduiam să mă uit cât mai puțin la gurile turmei. Și gurile oamenilor care se îndoapă oferă un spectacol penibil, dar asta nu era nimic pe lângă gurile lui Iisus, Maria și Iosif. În comparație cu ele, o gură de canal ar fi fost ispititoare. Diametrul orificiului era aproape egal cu diametrul corpului, ceea ce te-ar fi dus cu gândul la secțiunea unui tub dacă nu ar fi fost buzele acelea de pește care mă priveau cu privirea lor de buze, buze scârboase ce se deschideau și se închideau cu un zgomot obscen, guri în formă de colaci de salvare ce-mi mâncau mâncarea înainte de a mă mânca pe mine însămi!

M-am deprins să-mi îndeplinesc sarcina cu ochii închiși. Era o problemă de supraviețuire. Mâinile mele fărâmițau orbește pesmeții

și aruncau în față, la întâmplare. Un ropot de plescăieli și clefăieli mă anunța că treimea, aidoma unei populații înfometate, îmi urmărise pas cu pas experiențele de balistică alimentară. Chiar și zgomotele astea erau abjecte, dar mi-ar fi fost imposibil să-mi astup urechile.

A fost primul meu dezgust. Ciudat, îmi aduc aminte că, înainte să împlinesc trei ani, am contemplat broaște storcite, am modelat olărie artizanală din propriile-mi dejecții, am cercetat în amănunt conținutul bastei surorii mele când era răcită și am pus degetul pe o bucată de ficat crud de vițel – de fiecare dată, fără pic de repulsie, mânată de o nobilă curiozitate științifică.

Și atunci de ce gura crapilor îmi provoca o amețeală amestecată cu oroare, o consternare a simțurilor, sudori reci, o obsesie morbidă, spasme ale trupului și minții? Mister.

Uneori mă gândesc că unica noastră specificitate individuală e cuprinsă aici: spune-mi din ce te scârbești și am să-ți spun cine ești. Personalitățile noastre nu au nici o valoare, înclinațiile ne sunt unele mai banale decât altele. Numai repulsiile vorbesc cu adevărat despre noi.

Zece ani mai târziu, pe când învățam latina, am dat peste această frază :

Carpe diem. Înainte ca mintea mea să fi putut să o analizeze, un vechi instinct din mine tradusese deja: „Un crap pe zi”. Absolut greșoasă, maxima rezuma calvarul prin care trecusem odinioară.

Evident, traducerea corectă era „Bucură-te de ziua de azi”. Bucură-te de ziua de azi? Vezi să nu! Cum vrei să te mai bucuri de roadele fiecărei zile când până la amiază nu te gândești decât la supliciu care te așteaptă, iar după-amiază rumegi ce ai văzut?

Încercam să nu mă mai gândesc la asta. Din păcate, nimic nu se învață mai greu. Dacă am fi în stare să nu ne mai gândim la problemele noastre, am fi o rasă fericită,

E ca și cum Sfânta Blandine ar fi în groapa supliciuului și tu i-ai spune: „Ei, lasă, nu te gândi la lei!”

Comparația este întemeiată: aveam tot mai mult impresia că crapii se hrănesc cu carnea mea. Slăbeam. După ce peștii prânzeau, eram chemată la masă; nu puteam să înghit nimic.

Noaptea, în pat, înșesam întunericul cu guri căscate. Plângeam sub pernă de groază. Autosugestia era atât de puternică încât trupurile pline, solzoase și flexibile ajungeau până la mine în așter-

nut, mă înlănțuiau, iar gurile lor reci și buzate o sărutau cu sete pe a mea. Eram impubera amantă a unor fantasme pisciforme. Iona și balena? Ce glume! Era la adăpost în pânțelele cetaceului. De-aș fi putut servi pe post de umplutură pentru burta crapului, încă aș fi scăpat. Mă dezgusta nu atât stomacul, cât gura lui, mișcarea valvulară a mandibulelor care-mi pângăreau buzele în nopți fără sfârșit. După atâtea întâlniri cu creaturi demne de Hieronymus Bosch, insomniile mele până nu demult feerice, s-au transformat în martiriu. Angoasă suplimentară: tot îndurând sărutările acelea de pești, oare nu aveam să-mi schimb specia? NU aveam să mă prefac în somn? Măinile mi se plimbau de-a lungul corpului, pândind halucinante metamorfoze.

Hotărât lucru, împlinirea vârstei de trei ani nu-ți aducea nimic bun. Niponii aveau dreptate să plaseze la această vârstă sfârșitul stării divine. Ceva se pierduse – deja! –, ceva mai prețios decât orice și care nu se va mai recupera: o formă de încredere în perenitatea binevoitoare a lumii.

Îi auzisem pe părinți spunând că, în scurtă vreme, aveam să merg la grădinița japoneză, cuvinte care prevesteau numai dezastre. Cum? Să părăsesc grădina? Să intru într-o turmă de copii? Ce idee!

Era însă și altceva, mai grav. Chiar în sânul grădinii exista o anumită angoasă. Natura ajunsese la un fel de saturație. Copacii erau prea verzi, prea frunzosi, iarba era prea bogată, iar florile explodau de parcă ar fi mâncat prea mult. Din a doua jumătate a lunii august, pe chipul plantelor se citea ghiftuirea ca a doua zi după orgie. Forța vitală pe care o simțisem ascunsă în orice lucru era pe cale să se transforme în greutate. Fără să-mi dau seama, vedeam cum mi se dezvăluie una dintre cele mai înspăimântătoare legi ale universului: ceea ce nu înaintază dă înapoi. Există creștere, apoi decrepitudine; între ele, nimic. Apogeul nu există. E o iluzie. Tot astfel, nu exista vară. Există o lungă primăvară, o umflare spectaculoasă a sevelor și a dorințelor: de îndată însă ce acest elan lua sfârșit, venea deja căderea.

Încă de pe 15 august, moartea a câștigat. Firește, nici o frunză nu dă vreun semn de veștejire cât de mic; firește, copacii au o coamă atât de bogată încât apropiata lor calviție este de neimaginat. Verdețurile sunt mai planturoase ca niciodată, iar straturile prosperă, ducându-te cu gândul la vârsta de aur. Și totuși, nu e vârsta de aur, pentru că vârsta de aur nu este cu puțință, pentru că stabilitatea nu

există.

La trei ani, nu știam nimic din toate astea. Eram la ani-lumină de regele care moare strigând: „Ce trebuie să sfârșească s-a și sfârșit”. Nu aș fi fost în stare să gădesc cuvintele potrivite pentru angoasa mea. Simțeam însă, da, simțeam că se pregătește o agonie. Natura prea era lăsată în voia ei: aici se ascundea ceva.

Dacă aș fi vorbit cu ceilalți, mi-ar fi explicat ciclul anotimpurilor. La trei ani, nu-ți aduci aminte de anul trecut, nu ai putut constata eterna întoarcere a identicului și un nou anotimp este un dezastru ireversibil.

La doi ani, nu vezi asemenea schimbări și puțin îți pasă de ele. La patru ani, le vezi. dar amintirea anului dinainte le banalizează și le răpește dramatismul. La trei ani, anxietatea este absolută: vezi totul și nu înțelegi nimic. Nu există nici o jurisprudență mintală pe care să o consulți ca să te liniștești. La trei ani, nu ai nici reflexul de a cere o explicație de la ceilalți: nu ești neapărat conștient de faptul că cei mari au mai multă experiență – și poate că nu greșești.

La trei ani ești un marțian. E și pasionant, dar și cumplit să vii de pe Marte. Observi fenomene inedite, greu de pătruns. Nu ai nici o cheie. Trebuie să inventezi legi bizuindu-te doar pe observații. Trebuie să fii aristotelician douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, ceea ce este deosebit de obositor atunci când n-ai auzit niciodată vorbindu-se despre greci.

Cu o floare nu se face primăvară. La trei ani, ai vrea să știi de la ce număr de flori în sus poți să crezi în ceva. Cu o floare care piere nu se face toamnă. Nici cu două cadavre de flori, desigur. Totuși, neliniștea se instalează. Începând de la câte agonii florale va trebui să tragi în minte semnalul de alarmă al morții ce se înstăpânește?

Champollion al unui haos ce lua proporții, căutam un refugiu în intimitate cu sfârleaza mea. Simțeam că are să-mi transmită niște informații cruciale. Dar vai, nu-i pricepeam graiul!

Sfârșit de august. Miezul zilei. E ora supliciei. Du-te și dă de mâncare la crapi.

Curaj. Ai mai făcut-o de atâtea ori. Și nu ai murit din asta. Nu e decât un moment greu care trebuie depășit.

Iau pesmeții de orez din cămară. Mă duc la iazul cu pietre. Sub razele perpendiculare, apa scânteiază ca aluminiul. Nu trece mult și trei sărituri sparg rând pe rând suprafața netedă și lucitoare: Iisus,

Maria și Iosif m-au văzut și sar, acesta fiind felul lor de a-i chema și pe ceilalți la masă.

Când nu se mai cred pești zburători – ceea ce, având în vedere cât sunt de grași, este pur și simplu obscen –, își așază gurile deschise la nivelul apei și se pun pe așteptat.

Arunc bucățele de mâncare. Mănunchiul de guri se aruncă pe ele. Înghit ca niște furtunuri destupate. După ce ingurgitează, cer și mai abitur. Gâtlejul li se cascadează atât de larg încât dacă te-ai apleca puțin ai vedea până în stomac, împărțind în continuare tainul, sunt tot mai obsedată de ceea ce-mi arată treimea: în mod normal, vietățile își ascund interiorul corpului. Ce s-ar întâmpla dacă oamenii și-ar etala măruntaiele?

Crapii au încălcat acest tabu primordial și îmi impun imaginea tubului lor digestiv pe care nimic nu-l ascunde.

Ți se pare respingător? La fel e și-n pânțelele tău. Poate că spectacolul te obsedează atât de mult tocmai pentru că te recunoști în el. Crezi cumva că specia ta e diferită? Ai tăi mănâncă mai puțin mizerabil, dar mănâncă totuși, iar înăuntru, mama și sora ta sunt tot așa.

Și tu? Ce altceva crezi că ești tu? Ești un tub care a ieșit din alt tub. În ultima vreme ai avut impresia glorioasă că evoluezi, că devii materie gânditoare. Vacs! Oare gura crapilor ți-ar mai face atât de rău dacă nu ți-ai vedea în ea răsfrângerea abjectă? Amintește-ți că tub ești și între tuburi te vei întoarce!

Înăbuș glasul care-mi spune asemenea orori. De două săptămâni, înfrunt în fiecare zi la amiază bazinul cu pești și constat că, departe de a mă obișnui cu această grozăvie, sunt din ce în ce mai sensibilă la ea. Și dacă dezgustul pe care l-am luat drept o fandoseală debilă, un moft, ar fi un mesaj sacru? În acest caz, trebuie să-l înfrunt ca să-l înțeleg. Trebuie să las glasul să vorbească.

Privește atunci. Privește cu mare atenție. Viața e ceea ce vezi: mucoasă, maț, gaură fără fund care cere să fie umplută. Viața e furtunul ăsta care înghite și tot gol rămîne.

Picioarele îmi stau pe malul iazului. Le cercetez cu suspiciune, nu mai sunt sigură de ele. Ridic privirea și mi-o îndrept spre grădină. Nu mai este sipetul care mă proteja, oaza de perfecțiune. Moartea e înăuntru.

Între viață – guri de crapi care ingurgitează – și moarte – vegetale în lentă putrefacție –, ce alegi? Ce te face mai puțin să vomiti?

Nu mai gândesc. Tremur. Privirile îmi coboară din nou spre gurile animalelor. Mi-e frig. Mi se face greață. Picioarele nu mă mai țin. Nu mai lupt. Hipnotizată, îmi dau drumul în bazin.

Capul mi se lovește de fundul din piatră. Durerea loviturii dispare aproape imediat. Devenit independent de voința mea, corpul mi se răsucește și mă pomenesc la orizontală, între ape, ca și cum aș face pluta la un metru de suprafață. Ajunsă aici, nu mă mai mișc. În jurul meu se face iarăși liniște. Angoasa s-a risipit. Mă simt foarte bine.

E comic. Când m-am înecat ultima oară, aveam în mine o revoltă, o furie, nevoia acută de a scăpa de acolo. De astă dată, nici urmă de așa ceva. Ce-i drept, acum am vrut-o eu. Nici măcar nu simt că-mi lipsește aerul.

Delicios de calmă, privesc cerul prin suprafața iazului. Lumina soarelui nu e niciodată mai frumoasă ca atunci când o vezi de sub apă. Mă mai gândisem la asta și când m-am înecat prima oară.

Mă simt bine. Niciodată nu m-am mai simțit atât de bine. Lumea văzută de aici îmi convine de minune. Lichidul m-a mistuit până acolo încât nu mai stârnesc nici un vârtej. Scandalizați de intruziunea mea, crapii s-au pitit într-un colț și nu mai fac nici o mișcare. Fluidul a încremenit într-un calm de apă stătătoare ce-mi îngăduie să contemp lu copacii din grădină ca printr-un monoclu uriaș. Mă hotărâsc să nu mai privesc decât bambușii: în universul nostru, nimic nu merită să fie mai admirat decât bambușii. Metrul de apă care mă separă de ei le sporește frumusețea.

Zâmbesc fericită.

Deodată, ceva se interpune între mine și bambuși: apare o siluetă umană delicată ce se apleacă spre mine. Îmi spun plictisită că persoana cu pricina are să vrea să mă salveze. Nici să te sinucizi nu mai poți fără să fii deranjat.

Nu. Prisma apei îmi dezvăluie puțin câte puțin trăsăturile omului care m-a observat: e Kashima-san. Teama îmi dispare pe dată. E o adevărată japoneză din alte vremuri și, în plus, nu mă poate suferi: două motive întemeiate ca să nu mă salveze.

Într-adevăr. Chipul elegant al lui Kashima-san rămâne impasibil. Nemișcată, mă privește în ochi. O fi văzând că sunt mulțumită? Nu știu. Află, dacă poți, ce se petrece în mintea unei japoneze din vremurile de altădată.

Un singur lucru e sigur: femeia asta nu are să se atingă de moartea mea.

La jumătatea drumului dintre lumea de dincolo și grădină, spun încetișor în gând:

„Știam că o să ne înțelegem până la urmă, Kashima-san. Acum totul e în regulă. Când mă înecam în mare și vedeam cum oamenii de pe plajă se uită la mine fără să încerce să mă salveze, mi se făcea rău. Acum, datorită ție, îi înțeleg. Erau la fel de calmi ca și tine. Nu voiau să tulbure ordinea universului, care voia ca moartea să mi se tragă de la apă. Știau că nu ajută la nimic dacă mă salvează. Cine trebuie să se înece se va îneca. Ca dovadă, mama m-a scos din apă, și tot acolo am ajuns.”

Să fie o iluzie? Mi se pare că o văd pe Kashima-san zâmbind.

„Bine faci că zâmbești. Când destinul cuiva se împlinește, trebuie să zâmbim. Sunt fericită știind că nu am să mai dau niciodată de mâncare la crapă, și nici nu am să mai plec din Japonia vreodată.”

De data asta văd limpede: Kashima-san zâmbește – în sfârșit, îmi zâmbește! –, apoi pleacă fără să se grăbească. Acum stau față în față cu moartea. Știu sigur, Kashima-san nu are să anunțe pe nimeni. Am dreptate.

Îți ia ceva timp ca să-ți dai duhul. Parcă aș fi de o veșnicie între două ape. Mă gândesc iar la Kashima-san. Nu există nimic mai fascinant decât expresia unei ființe omenești care se uită la tine cum mori fără să încerce să te salveze. I-ar fi fost de-ajuns să-și afunde mâna în bazin și ar fi readus la viață un copil de trei ani. Dar, dacă ar fi făcut așa, nu ar mai fi fost Kashima-san.

Ce mă mângâie pe mine mai mult și mai mult în tot ce mi se întâmplă este că nu o să-mi mai fie teamă de moarte.

În 1945, în Okinawa, insulă din sudul Japoniei, s-a întâmplat... Ce anume? Nu găsesc cuvântul potrivit ca să numesc așa ceva.

Era imediat după capitulare. Locuitorii din Okinawa știau că războiul fusese pierdut și că americanii, deja debarcați pe insulă, aveau să le ocupe tot teritoriul. Știau și că noul ordin era să nu se mai bată.

Alte informații nu mai aveau. Conducătorii lor le spusese că nu cu mult timp înainte că americanii au să-i ucidă pînă la ultimul; insularii rămăseseră cu această convingere. Iar când soldații albi au început să înainteze, oamenii au început să se retragă. Și s-au tot

retras pe măsură ce inamicul victorios câștiga teren. Au ajuns la capătul insulei, care se termina printr-o faleză lungă și abruptă ce se înălța deasupra mării. Și fiindcă erau convinși că vor fi uciși, imensa lor majoritate s-au aruncat din înaltul aceluși promontoriu în brațele morții.

Faleza era foarte sus și, dedesubt, țărmul era înșesat de recife tăioase. Nici unul dintre cei care s-au aruncat nu a supraviețuit. Când au ajuns și americanii, au fost îngroziți de ceea ce au putut să vadă.

În 1989, m-am dus să văd faleza. Nimic, nici măcar o pancartă, nu indică ce s-a întâmplat aici. Mii de oameni s-au sinucis în câteva ore, iar locul nu pare să fie afectat în vreun fel. Marea a înghițit trupurile care se zdrobiseră de stânci. În Japonia, apa rămâne o moarte mai obișnuită decât *seppuku*.

E cu neputință să te afli într-un asemenea loc și să nu încerci să intri în pielea celor care au participat la această sinucidere colectivă. Probabil că mulți dintre ei s-au sinucis de teamă că vor fi torturați. E posibil și ca splendoarea locului să-i fi încurajat pe mulți dintre ei să comită acest gest care simboliza mândria patriotică.

Și totuși, ecuația fundamentală a hecatombeii este următoarea: din înaltul acestei magnifice faleze, mii de oameni s-au omorât pentru că nu voiau să fie omorâți, mii de oameni s-au aruncat în brațele morții pentru că se temeau de moarte. E aici o logică a paradoxului care mă năucește.

Problema nu este de a aproba sau dezaproba un asemenea gest. De altminteri, pe cadavrele din Okinawa nu le-ar încălzi cu nimic. Mă încâpățânez să cred că, pentru a te sinucide, cel mai bun motiv este teama de moarte.

La trei ani, nu știu nimic despre toate astea. Aștept să crăp în bazinul cu crape. Mă apropiu, pesemne, de marele moment, fiindcă încep să văd cum viața mi se perindă pe dinaintea ochilor.

Să fie oare din cauză că a fost atât de scurtă? Nu reușesc să văd detaliile existenței mele. E ca atunci când te afli într-un tren atât de rapid încât nu izbutesc să citești numele gărilor considerate fără importanță. Mi-e totuna. Mă afund într-o minunată lipsă deangoasă.

Încet-încet, persoana a treia singular pune din nou stăpânire pe „eul” de care m-am folosit timp de șase luni. Din ce în ce mai golit de viață, lucrul simte că redevine tub, ceea ce poate că nu a încetat nici o clipă să fie.

În curînd, trupul nu va mai fi decît tub. Se va lăsa potopit de elementul adorat ce dăruiește moartea, în sfârșit despovărată de funcțiile-i inutile, canalizarea va lăsa cale liberă apei – și numai apei.

Brusc, o mână apucă masa aproape neînsuflețită de după gât, o scutură și o readuce brutal, dureros, la persoana întâi singular.

Aerul îmi pătrunde în plămîinii care se crezuseră branhii. Doare. Urlu. Trăiesc, îmi recapăt vederea.

Văd că Nishio-san e cea care m-a scos din apă.

Țipă, cere ajutor. Și ea trăiește. Dă fuga în casă cu mine în brațe. O găsește pe mama care, când mă vede, strigă:

— Fugim la spitalul din Kobe! Nishio-san o însoțește în goană până la mașină. Îi bolborosește, într-un amestec de japoneză, franceză, engleză și gemete, în ce stare eram când m-a salvat.

Mama mă aruncă pe bancheta din spate și demarează. Conduce nebunește, ceea ce este absurd când încerci să salvezi viața cuiva. Probabil crede că nu sunt conștientă, căci îmi explică ce mi s-a întîmplat:

— Dădeai de mîncare la pești, ai alunecat și ai căzut în bazin, în mod normal, ai fi înotat fără nici o problemă. Dar, în cădere, te-ai lovit cu fruntea de fundul de piatră și ți-ai pierdut cunoștința.

O ascult perplexă. Știu foarte bine că nu asta mi s-a întîmplat. Insistă întrebîndu-mă:

— Înțelegi?

— Da.

Înțeleg că nu trebuie să-i spun adevărul, înțeleg că e mai bine să rămînem la versiunea asta oficială. De altfel, nici măcar nu-mi dau seama cu ce cuvinte aș putea să-i povestesc ce s-a întîmplat. Nu cunosc termenul sinucidere.

Și totuși, există un lucru pe care vreau să i-l spun:

— Nu vreau să mai hrănesc crapii niciodată!

— Sigur, înțeleg. Ți-e frică să nu cazi iarăși în apă. Îți promit că nu ai să-i mai hrănești.

Tot am cîștigat ceva. Gestul meu nu a fost zadarnic.

— Am să te iau în brațe și o să mergem împreună să le dăm de mîncare.

Închid ochii. Totul trebuie luat de la capăt.

La spital, mama mă duce la urgențe. îmi zice:

— Ai o gaură în cap.

Iată ceva nou. Sunt încântată și vreau să aflu mai multe:

— Unde ?

— La frunte, unde te-ai lovit.

— *O gaură mare?*

— Da, îți curge mult sânge.

Îmi atinge tâmpla cu degetele și mi le arată pline de sânge.

Fascinată, îmi înmoui arătătorul în rana căscată, fără să știu că-mi subliniez propria nebunie.

— Simt o deschizătură.

— Da. Ți-e crăpată pielea.

Îmi privesc sângele cu delectare.

— Vreau să mă uit într-o oglindă! Vreau să-mi văd gaura din cap!

— Potolește-te.

Infirmierele se ocupă de mine și o liniștesc pe mama. Nu sunt atentă la ce-și spun. Mă gândesc la gaura pe care o am în cap. De vreme ce nu am dreptul să o văd, mi-o închipui, îmi imaginez craniul meu găurit într-o parte. Mă înfior de extaz.

O ating iar cu degetul: vreau să intru prin gaură în cap și să-i explorez interiorul. O infirmieră mă prinde de mână cu blândețe ca să mă împiedice. Nu suntem stăpâni nici măcar pe propriul nostru corp.

— O să te coase la frunte, zice mama.

— Cu ac și ață ?

— Cam așa ceva.

Nu-mi aduc aminte să mă fi adormit. Mi se pare că-l văd încă deasupra mea pe medic cum îmi coase la loc, cu ac și ață neagră, groasă, butoniera de la tâmplă, ca un croitor care retușează un model direct pe clientă.

Astfel s-a încheiat ceea ce a fost prima – și, până astăzi, ultima – mea tentativă de sinucidere.

Nu le-am spus niciodată părinților că nu a fost un accident.

Nu am povestit nici despre strania lipsă de reacție din partea lui Kashima-san. Nu încape îndoială că asta i-ar fi adus necazuri. Mă ura și probabil că se bucurase de moartea mea apropiată. Nu exclud totuși nici posibilitatea ca ea să fi intuit adevărata natură a gestului meu și să-mi fi respectat decizia.

Eram supărată că scăpasem cu viață? Da. Mă simțeam totuși ușurată că fusesem salvată la timp? Da. În concluzie, am optat pentru

indiferență. În fond, tot atâta îmi păsa dacă trăiesc sau mor. Era doar o amânare.

Nici astăzi nu sunt în stare să decid: ar fi fost oare mai bine ca drumul să se oprească la sfârșitul lui august 1970, în bazinul cu cra-pi? De unde să știu? Existența nu m-a plictisit niciodată, dar cine-mi poate spune dacă de cealaltă parte nu ar fi fost mai interesant?

Nu e chiar atât de grav. Oricum, salvarea nu e decât un subter-fugiu, într-o zi n-are să mai fie mijloc de amânare – și nici cele mai bine intenționate persoane din lume nu au să mai poată face nimic.

De un lucru îmi aduc cu siguranță aminte, și anume că mă simțeam bine atunci când eram între două ape.

Uneori mă întreb dacă nu cumva am visat, dacă nu cumva această aventură fondatoare este o fantasmă. Mă duc atunci să mă uit în oglindă și văd că, pe tâmpla stângă, am o cicatrice nespus de grăitoare.

După aceea, nu s-a mai întâmplat nimic.